

Potrzeby edukacyjne dzieci i rodziców w rodzinnych domach dziecka

Raport z badania MillwardBrown SMG/KRC 2004

Badanie zostało wykonane bezpłatnie przez instytut badawczy MillwardBrown SMG/KRC we współpracy z zespołem wolontariuszy Fundacji Świętego Mikołaja. W przygotowaniu i realizacji badania pomagali: Izabela Kapuściarek, Magdalena Nicińska, Karolina Błaszczuk i Michał Rżysko.

Składamy serdeczne podziękowania Jakubowi Antoszewskiemu z MillwardBrown SMG/KRC oraz pracownikom Towarzystwa Nasz Dom oraz Fundacji Orlen Dar Serca za pomoc w przygotowaniu badania.

Spis treści

- I. Metodologia**
- II. Podsumowanie**
- III. Informacje na temat RDD**
 - 1) ośrodki
 - 2) wychowankowie
 - 3) rodzice
 - 4) główne problemy RDD
 - 5) przyjmowanie nowych wychowanków
- IV. Pomoc edukacyjna**
 - 1) ocena szans wychowanków
 - 2) ogólne potrzeby pomocy edukacyjnej
 - 3) otrzymywana pomoc
- V. Potrzeby uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich**
- VI. Potrzeby studentów**
- VII. Status wychowanków po zakończeniu nauki**
- VIII. Potrzeby szkoleniowe rodziców**
- IX. Forum internetowe**

Metodologia

Instytut badawczy	MillwardBrown SMG/KRC
Czas	wrzesień 2004
Metoda	wywiady telefoniczne CATI, kwestionariusze samowypełnialne
Próba	ogólnopolska, rodzice w rodzinnych domach dziecka
Liczba	185 wywiadów telefonicznych, 84 kwestionariuszy.

Podsumowanie – potrzeby wychowanków

- Podstawowe problemy RDD wiążą się z wymogami formalnymi – biurokracją, sztywnym systemem kontroli, formalistycznym podejściem urzędników i nieelastycznym budżetem placówki. Problemy finansowe zajmują drugie miejsce na liście, zwłaszcza kwestia finansowania wakacji i inwestycji mieszkaniowych. **Mniej więcej ¼ rodziców jako problem wymienia niedobór środków na edukację – dodatkowe zajęcia i materiały szkolne.**
- Generalnie **rodzice oceniają szanse swoich wychowanków na dobre wyniki w nauce jako znacząco niższe, niż szanse ich rówieśników.** Dysproporcja ta wynika w przekonaniu rodziców głównie z zapóźnień rozwojowych i edukacyjnych, zaniżonej samooceny wychowanków oraz braku środków na dodatkowe zajęcia. Problem dotyczy przede wszystkim uczniów – szanse studentów są oceniane jako porównywalne z szansami ich rówieśników. Jednocześnie jednak same wyniki w nauce oceniane są jako przeciętne, nie odbiegające od wyników dzieci z rodzin biologicznych.
- **Oferta pomocy edukacyjnej dla wychowanków RDD wydaje się dość rozwinięta** – ponad 2/3 RDD korzysta z pomocy szkoły, około 1/3 z pomocy osób prywatnych i wolontariuszy. Pomoc ta polega przede wszystkim na organizowaniu dodatkowych zajęć wyrównawczych – a więc jest zasadniczo zgodna z oczekiwaniami rodziców. **Ma ona jednak dwa podstawowe mankamenty:**
 - **nie jest ona kierowana do konkretnej grupy wiekowej** – na wszystkich etapach nauki jest ona rozwinięta mniej więcej podobnie, podczas gdy największa dysproporcja szans występuje na wczesnych etapach rozwojowych (wiek przedszkolny i szkoła podstawowa)
 - **w niewielkim stopniu obejmuje naukę języków obcych**, wskazywaną przez rodziców jako najbardziej potrzebną ich wychowankom.
- Poza tym pomoc wydaje się wciąż niewystarczająca – w tej chwili nie zaspokaja ona potrzeb dzieci nawet w tym zakresie, na który jest głównie ukierunkowana, tj. zajęć wyrównawczych.

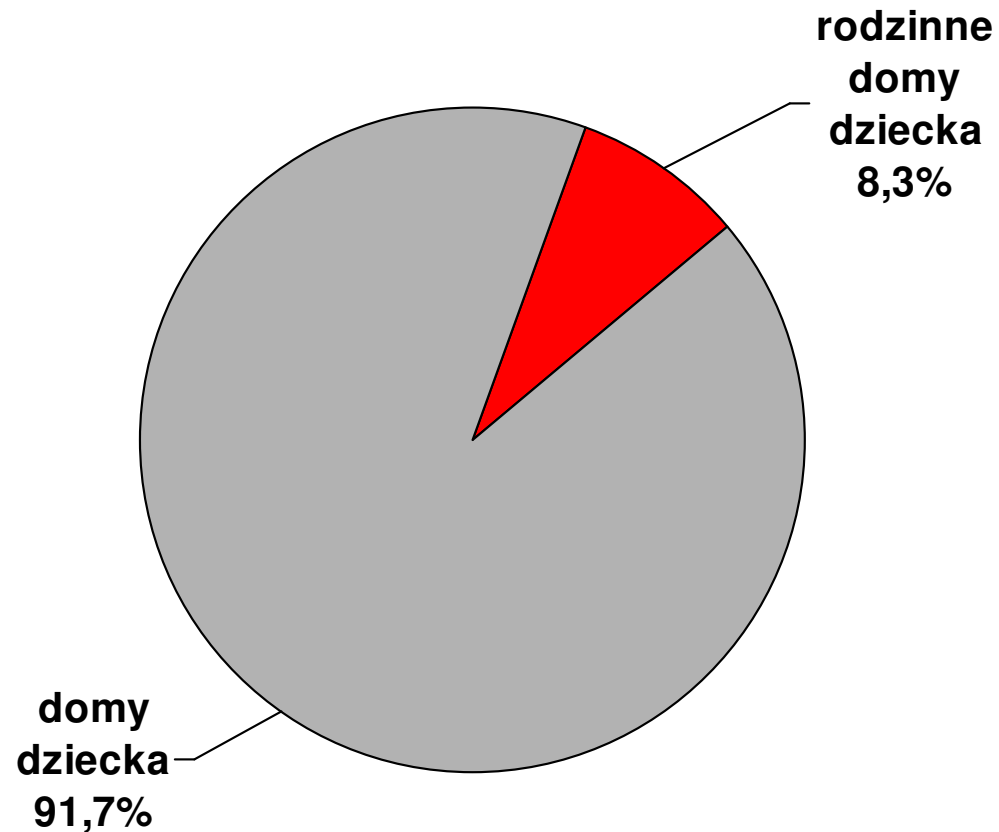
Podsumowanie – potrzeby rodziców

- W zdecydowanej większości RDD **przynajmniej jedno z rodziców posiadało elementarne specjalistyczne wykształcenie** (pedagogiczne, psychologiczne lub wychowawcze) przed założeniem ośrodka. Od tego czasu większość rodziców starała się pogłębiać swoją wiedzę, głównie przez **nieformalne kontakty, literaturę, konsultacje ze specjalistami i konferencje**.
- **Rodzice są zainteresowani ofertą edukacyjną dla nich samych, zwłaszcza możliwością wymiany doświadczeń z innymi RDD i stałym dostępem do konsultacji z psychologiem / pedagogiem.** Spore zainteresowanie obudziłyby też kursy pedagogiczne / psychologiczne, z obsługi komputera i z podstaw prawnych funkcjonowania RDD.
- W tym kontekście **bardzo pozytywnie przyjęty został pomysł stworzenia forum internetowego „Z ręki do ręki”**. Ok. 70% posiada dostęp do Internetu i regularnie z niego korzysta, a nawet ci, którzy dostępu nie posiadają wyrazili zainteresowanie Forum. Głównym powodem zainteresowania jest **możliwość nawiązania współpracy, pomoc i wymiana doświadczeń z innymi RDD**, choć możliwość komunikowania swoich potrzeb i poszukiwanie sponsorów też wydają się motywujące. Ok. ¾ rodziców korzystałoby z Forum, 60% zamieściłoby własną wizytówkę.

Informacje na temat rodzinnych domów dziecka

Sytuacja w Polsce

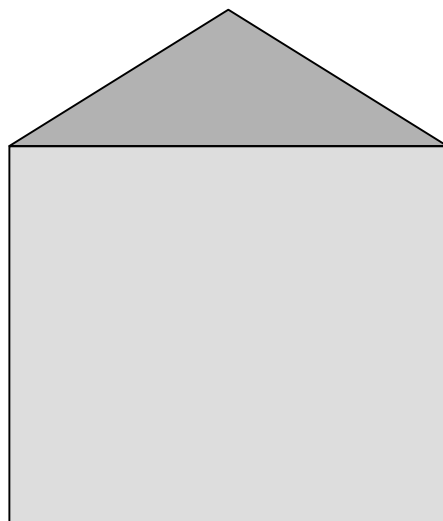
Dzieci w domach dziecka (2003)

Domy dziecka w Polsce (2003)

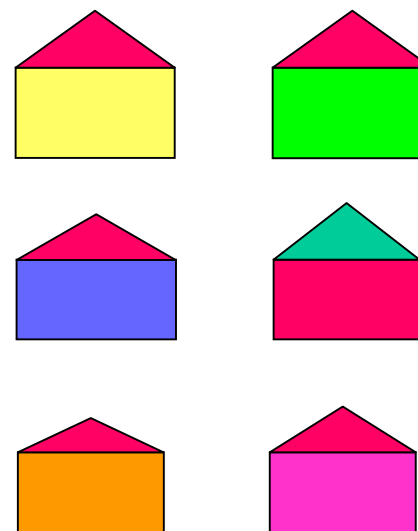
Tradycyjne – 382

16 875 dzieci

Rodzinne – 213 (dziś 236)

1 530 dzieci (dziś 1933)

**W polskim domu dziecka mieszka średnio 45 wychowanków.
W rodzinnych domach dziecka maksymalnie może być 12 dzieci.**

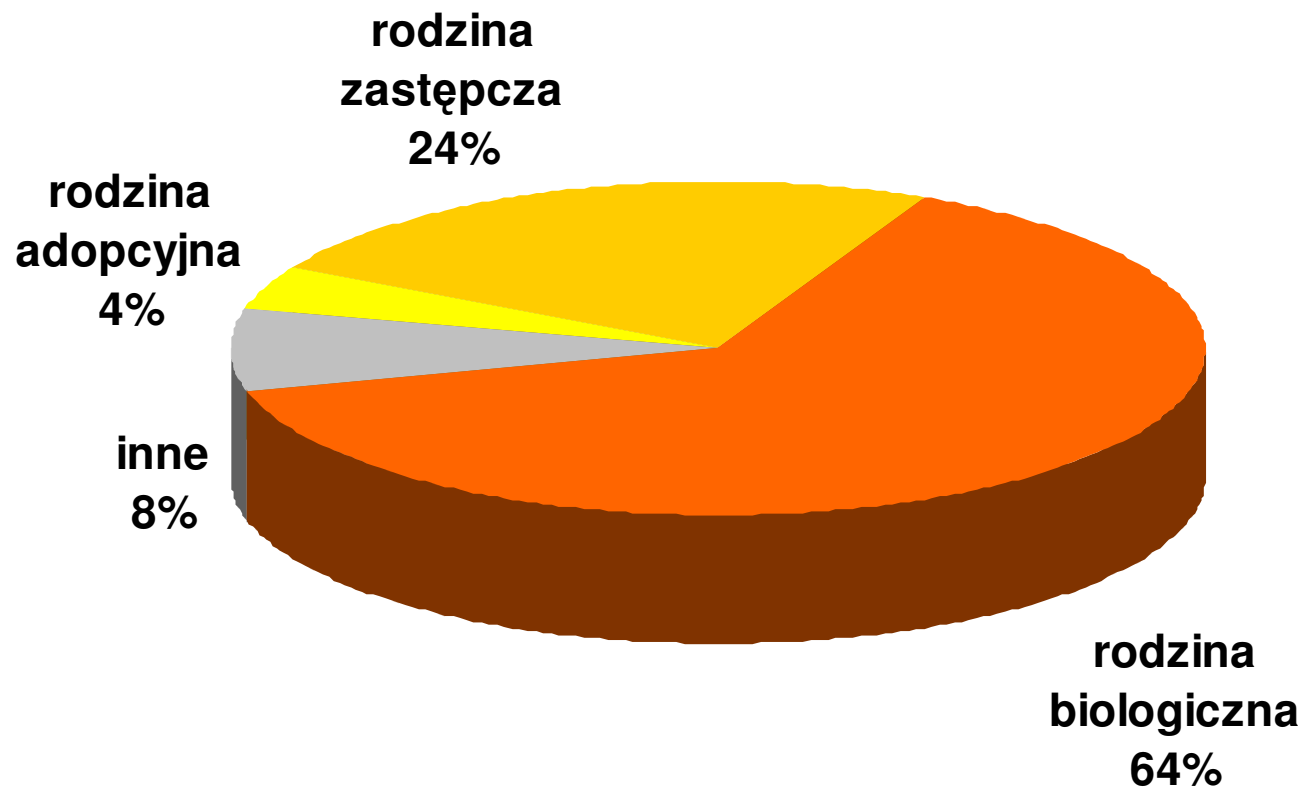
Źródło: GUS, 2004 (dot. placówek rodzinnych i socjalizacyjnych).

Potrzeby edukacyjne w rodzinnych domach dziecka, MillwardBrown SMG/KRC, Raport z badań 2004

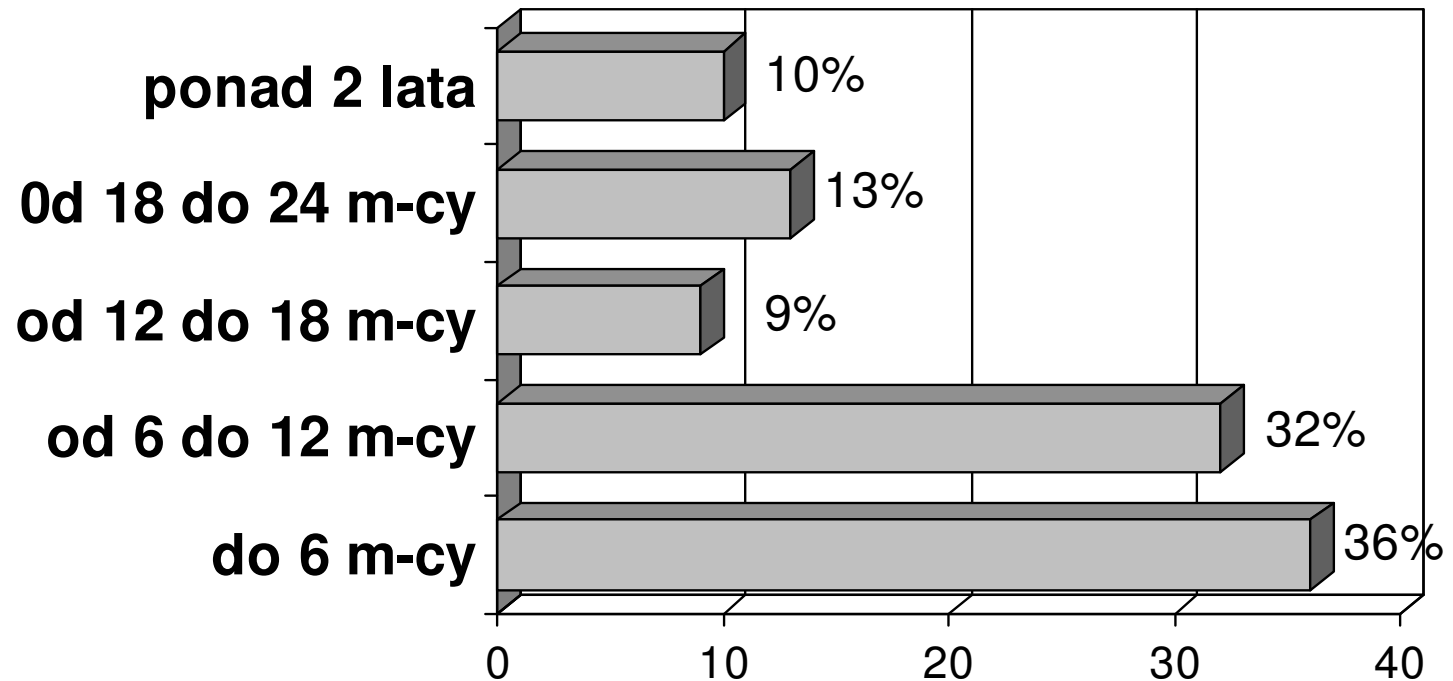
Podstawowe dane na temat RDD

	%		%	
etatowy pracownik RDD		status rodziny przed założeniem RDD		
	ojciec	9.5	rodzina biologiczna	64.0
	matka	61.9	rodzina zastępcza	24.0
	oboje	25.0	rodzina adopcyjna	4.0
od jak dawna istnieje RDD		długość procedury założycielskiej		
	niecały rok	3.6	do 6 miesięcy	36.0
	1-3 lata	31.0	od 6 do 12 miesięcy	31.0
	4-6 lat	20.2	12-18 miesięcy	9.0
	7-10 lat	15.5	18-24 miesiące	13.0
	ponad 10 lat	26.2	ponad 2 lata	10.0
dodatkowe źródła dochodu		posiadane dobra		
	praca na etat	39.3	komputer	94.0
	organizacje pozarządowe	25.0	dom	70.2
	renta	15.5	dostęp do Internetu	70.2
	działalność gospodarcza	7.1	samochód	67.9
	prace dodatkowe	2.4	strona internetowa	10.7
	gospodarstwo	2.4	mieszkanie	7.1
	pomoc rodzin wychowanków	2.4		

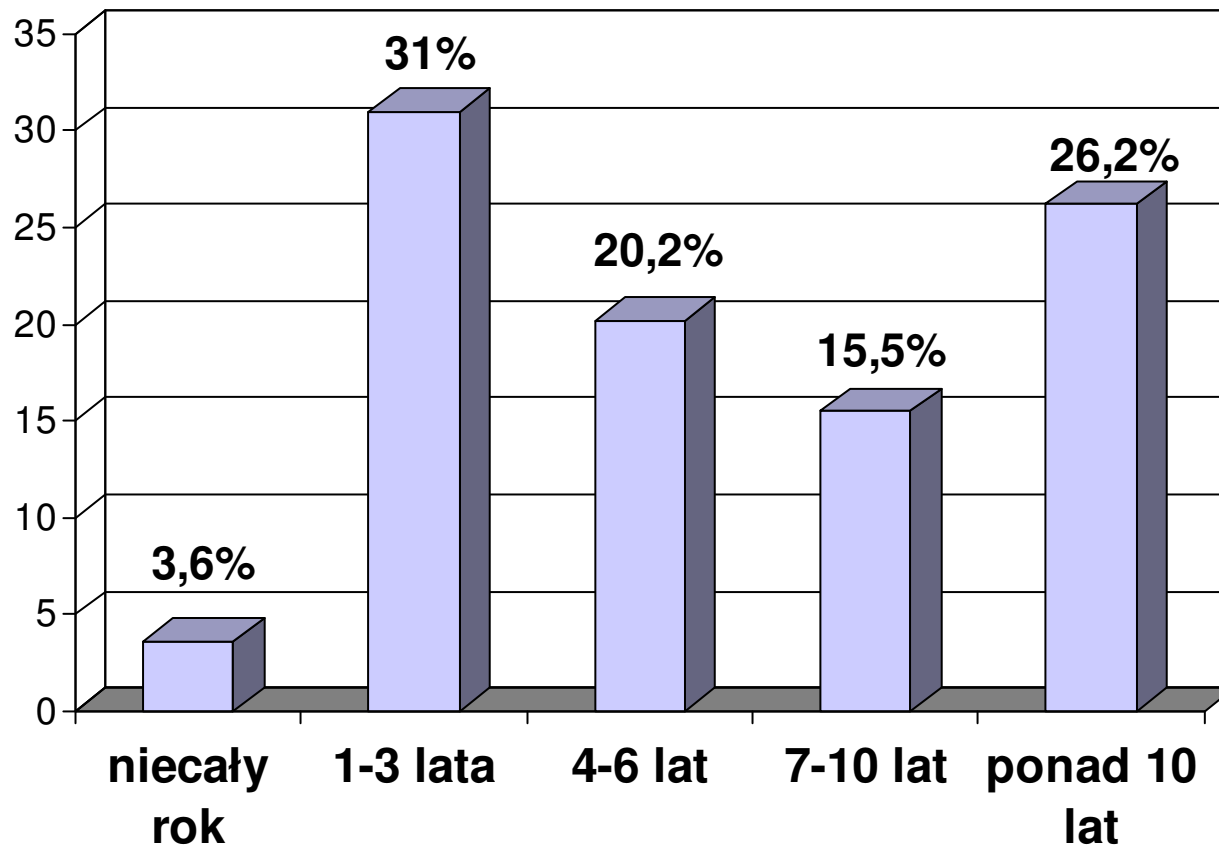
Status rodziny przed założeniem rodzinnego domu dziecka

Jak długo trwa założenie rodzinnego domu dziecka

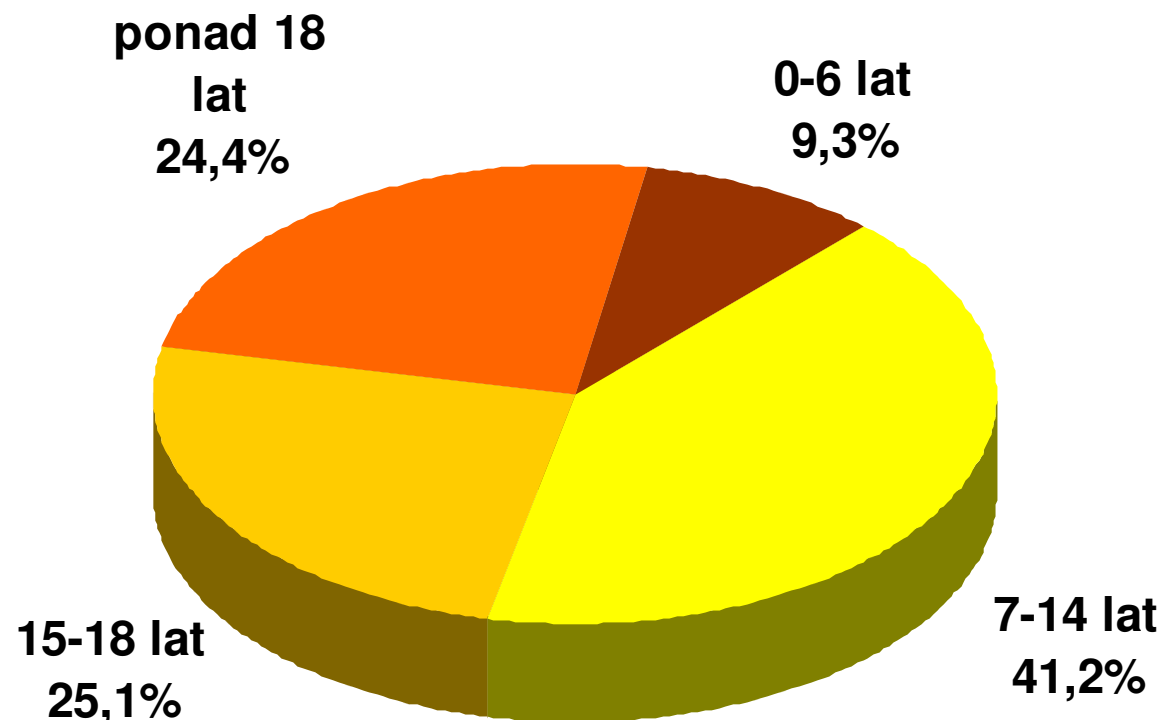
Od jak dawna istnieje rodzinny dom dziecka

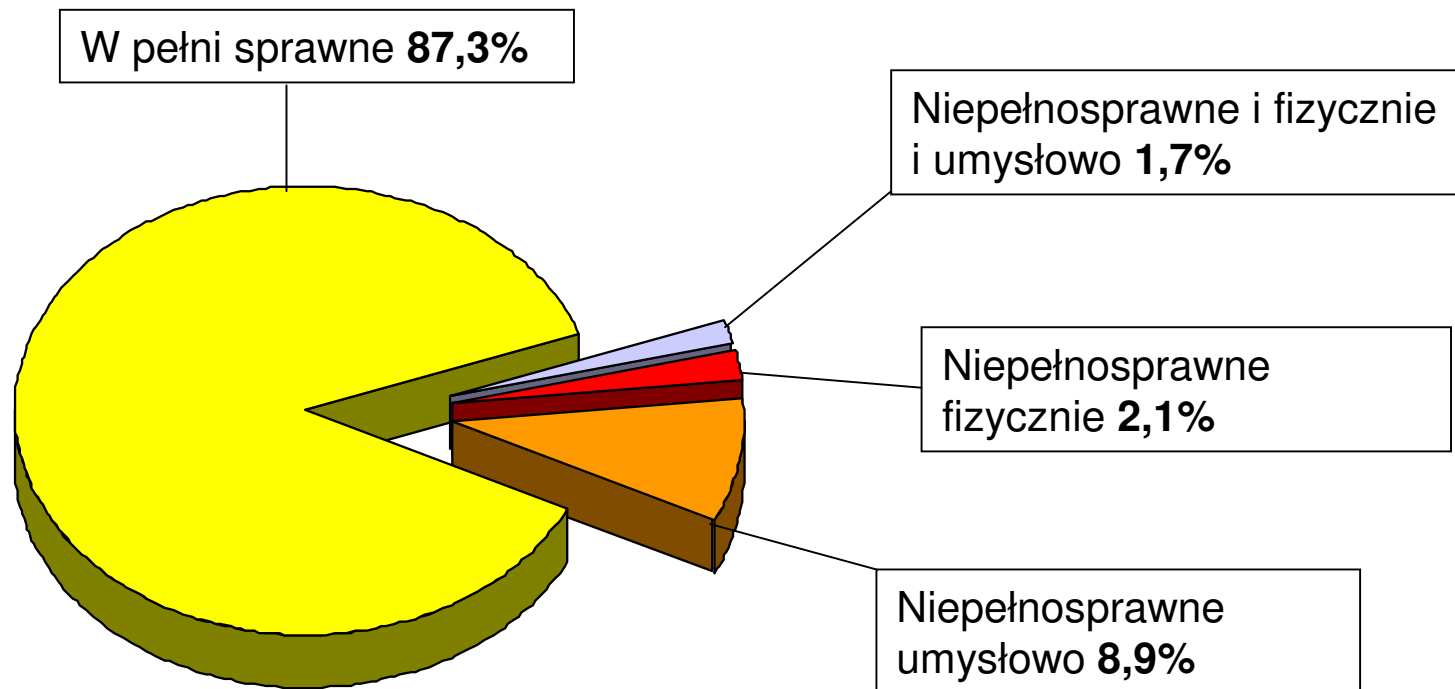
Podstawowe dane na temat wychowanków

	%		%
pleć dzieci		specjalna troska	
chłopiec	49.6	w pełni sprawne	87.3
dziewczynka	50.4	niepełnosprawne umysłowo	8.9
		niepełnosprawne fizycznie	2.1
		niepełnosprawne i fizycznie, i umysłowo	1.7
wiek dzieci		rok przybycia do RDD	
0-6 lat	9.3	1970-1979	0.5
7-14 lat	41.1	1980-1989	7.9
15-18 lat	25.1	1990-1999	40.9
ponad 18 lat	24.4	2000-2004	50.7
skąd do RDD		obecne miejsce zamieszkania	
Dom Dziecka	44.2	RDD	80.0
pogotowie opiekuńcze	26.7	własne mieszkanie	9.7
własne	16.3	wynajęte mieszkanie	6.4
inna rodziny	12.9	internat / akademik	3.8
status prawny dziecka		status opiekuna	
wychowanek RDD	78.7	pracownik RDD opiekunem	65.6
dziecko przynajmniej jednego z rodziców	20.3	ktoś inny opiekunem	34.4
dziecko adoptowane	1.0		

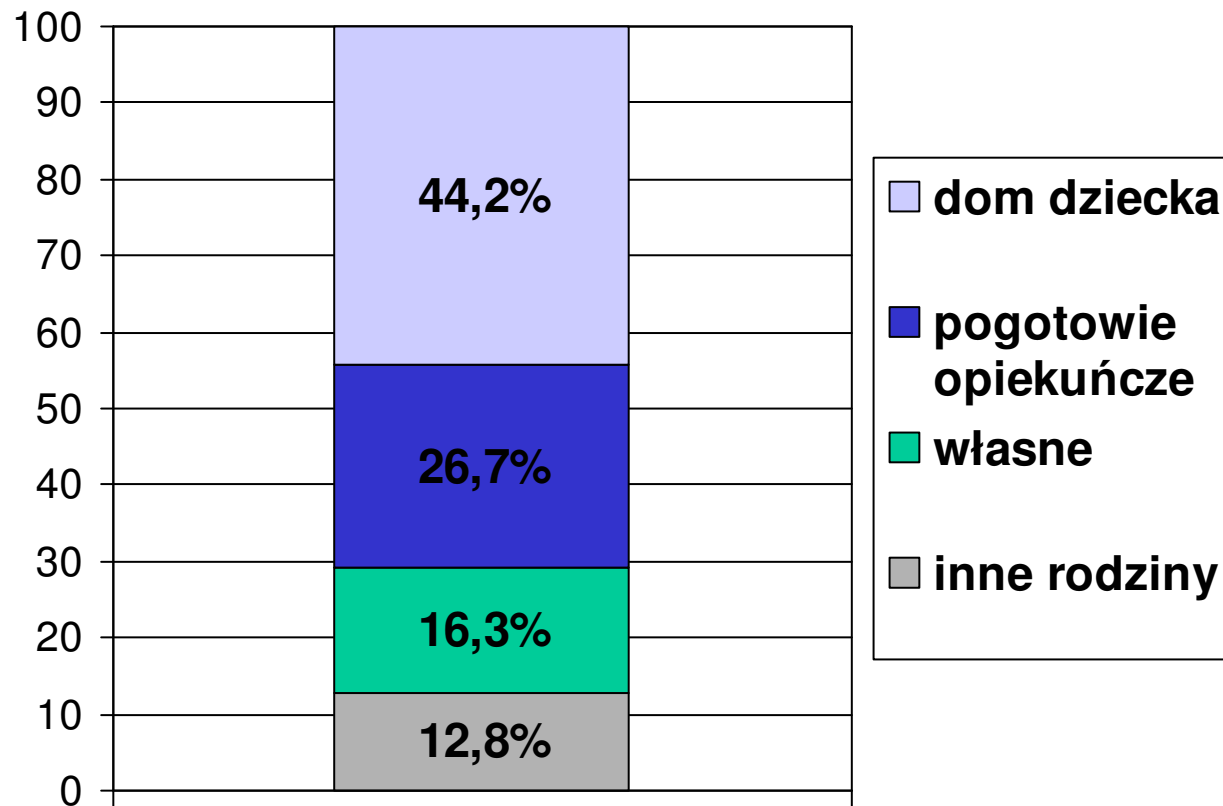
Wiek dzieci w rodzinnych domach dziecka

Zdrowie dzieci w rodzinnych domach dziecka

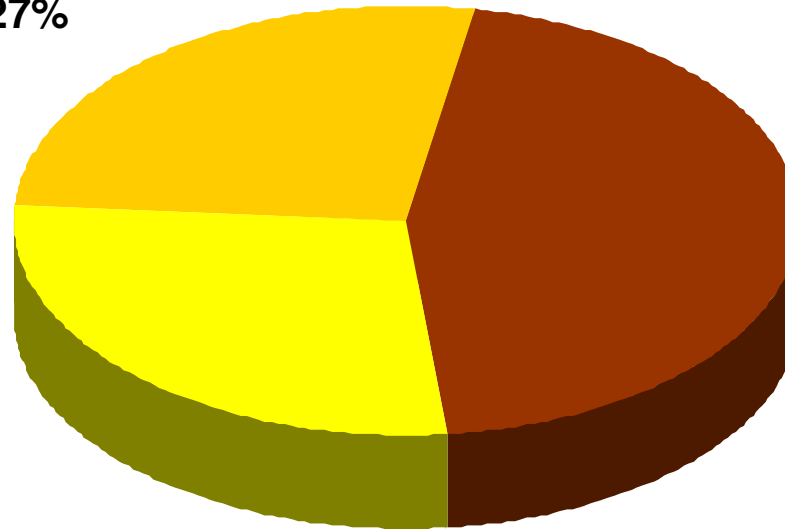

Skąd do rodzinnego domu dziecka

Status prawny dzieci w rodzinnych domach dziecka

**Dziecko
adoptowane 27%**

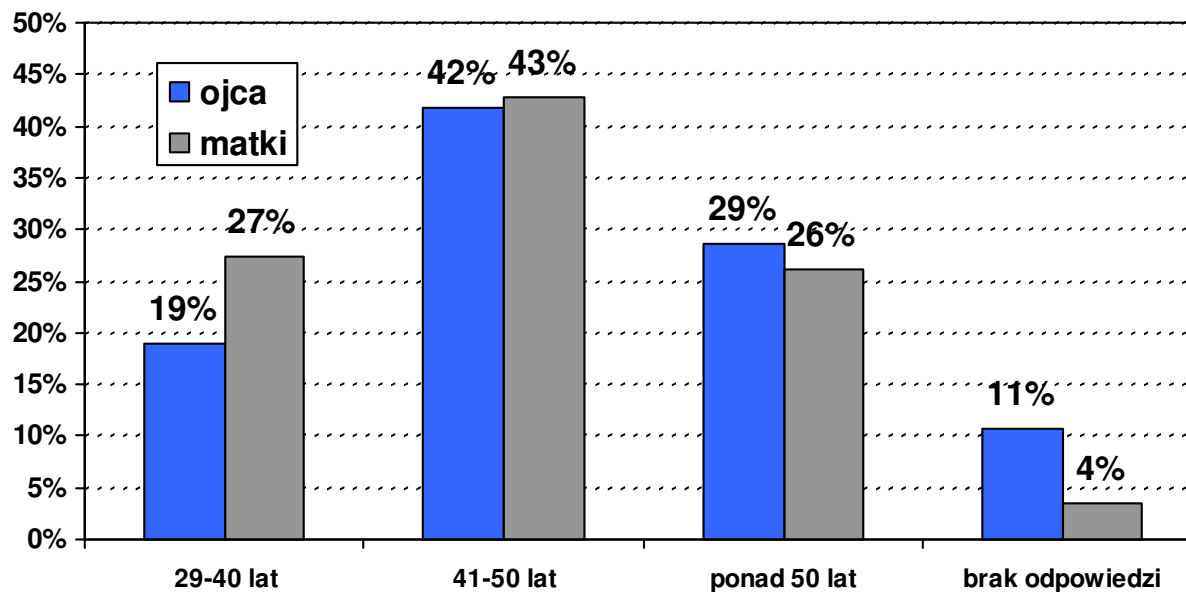
**Wychowanek
RDD 45%**

**Dziecko przynajmniej
jednego z rodziców
28%**

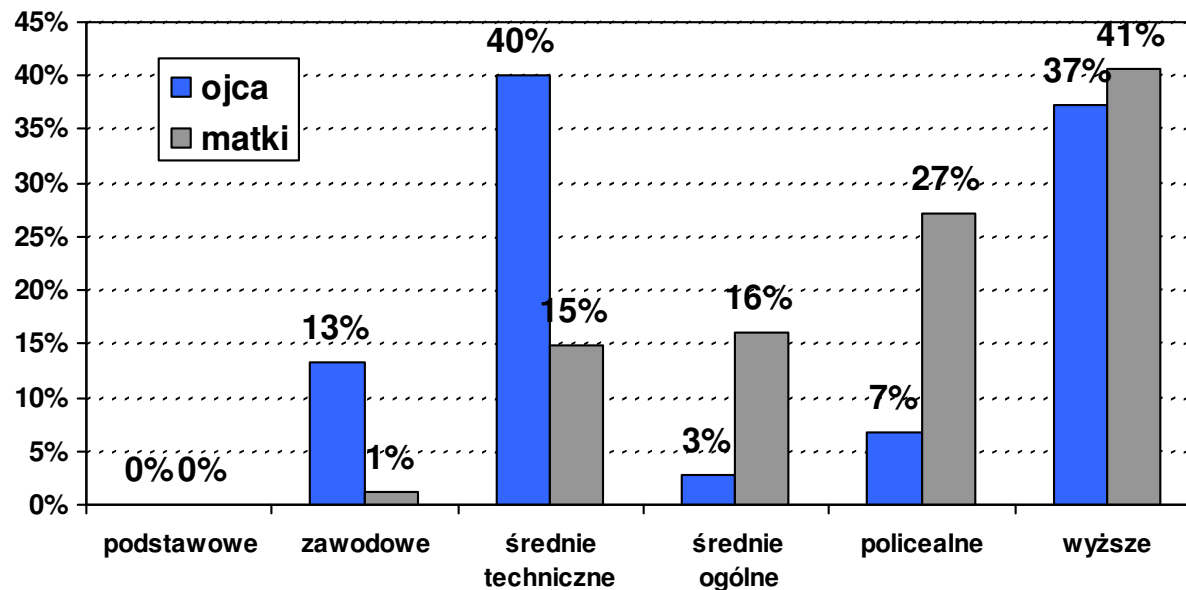
Etap nauki wychowanków

	%	estymowana liczba wychowanków z danej kategorii w Polsce
wiek przed-przedszkolny	3.6	101
przedszkole	6.1	170
szkoła podstawowa	27.4	763
gimnazjum	16.5	460
szkoła średnia	12.2	341
szkoła pomaturalna	2.8	78
studia	5.3	147
nauka zakończona	26.1	729

Podstawowe dane na temat rodziców

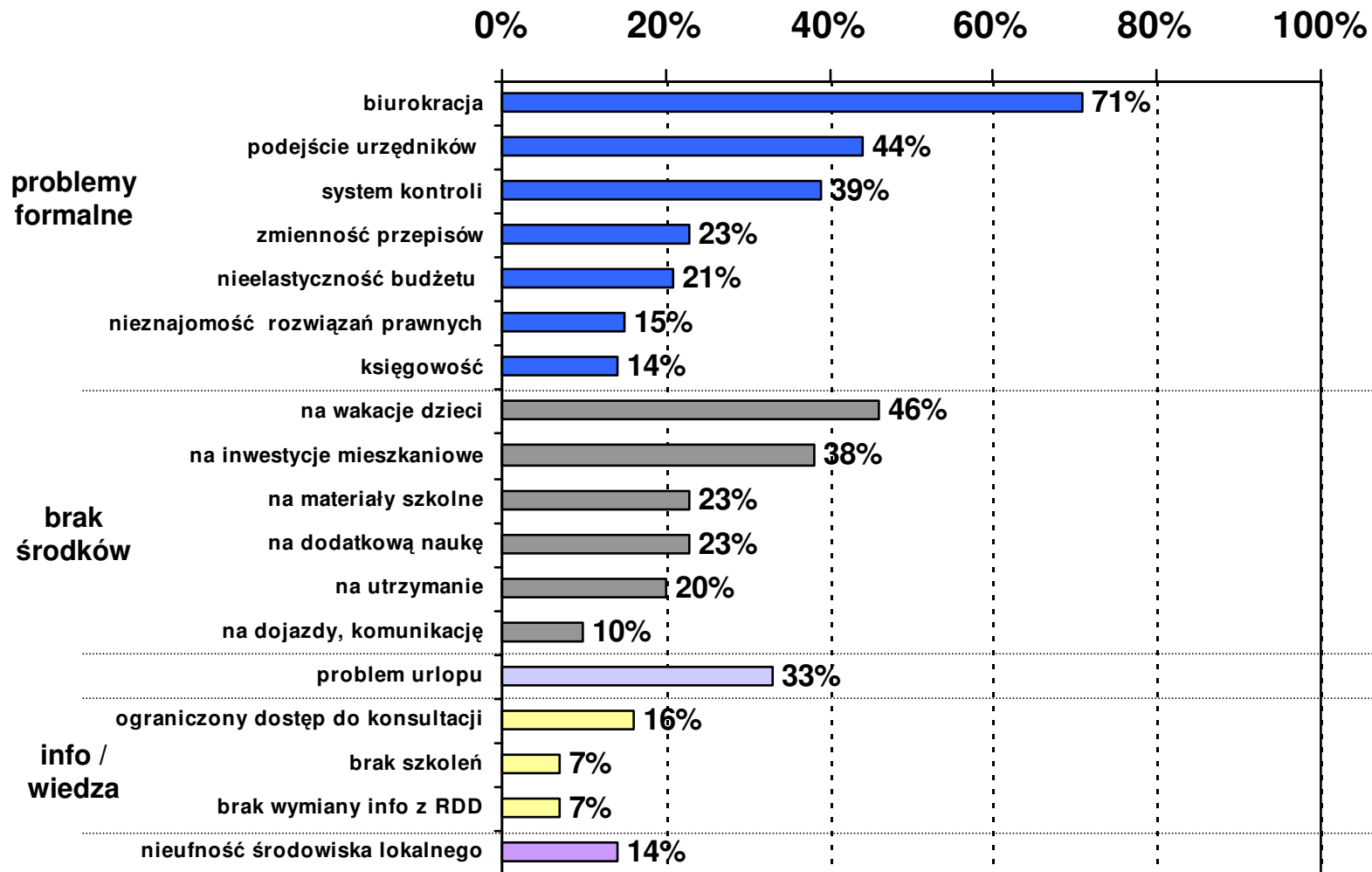

wiek

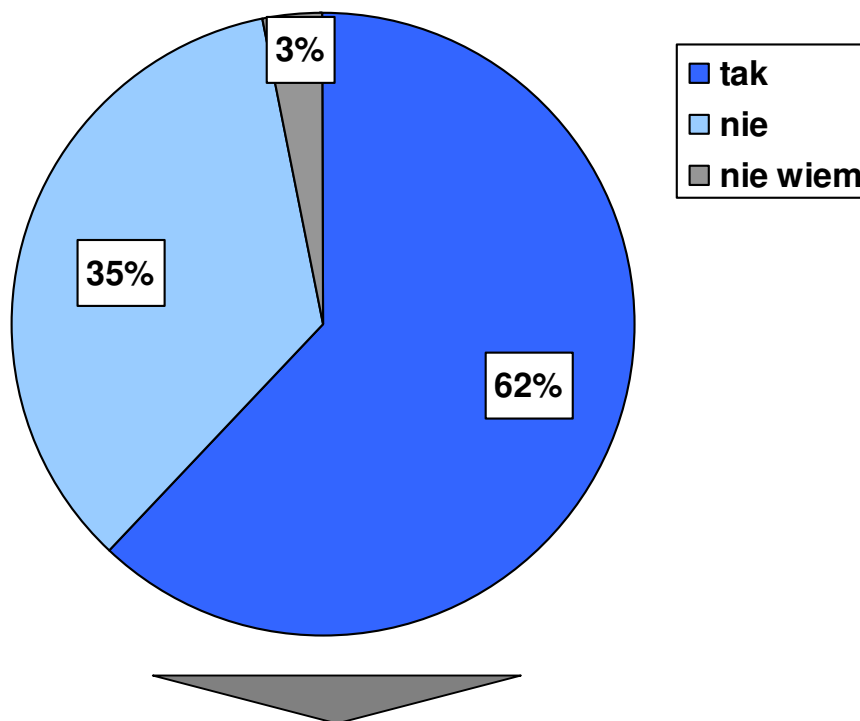
wykształcenie

Główne problemy RDD

Przyjmowanie nowych wychowanków

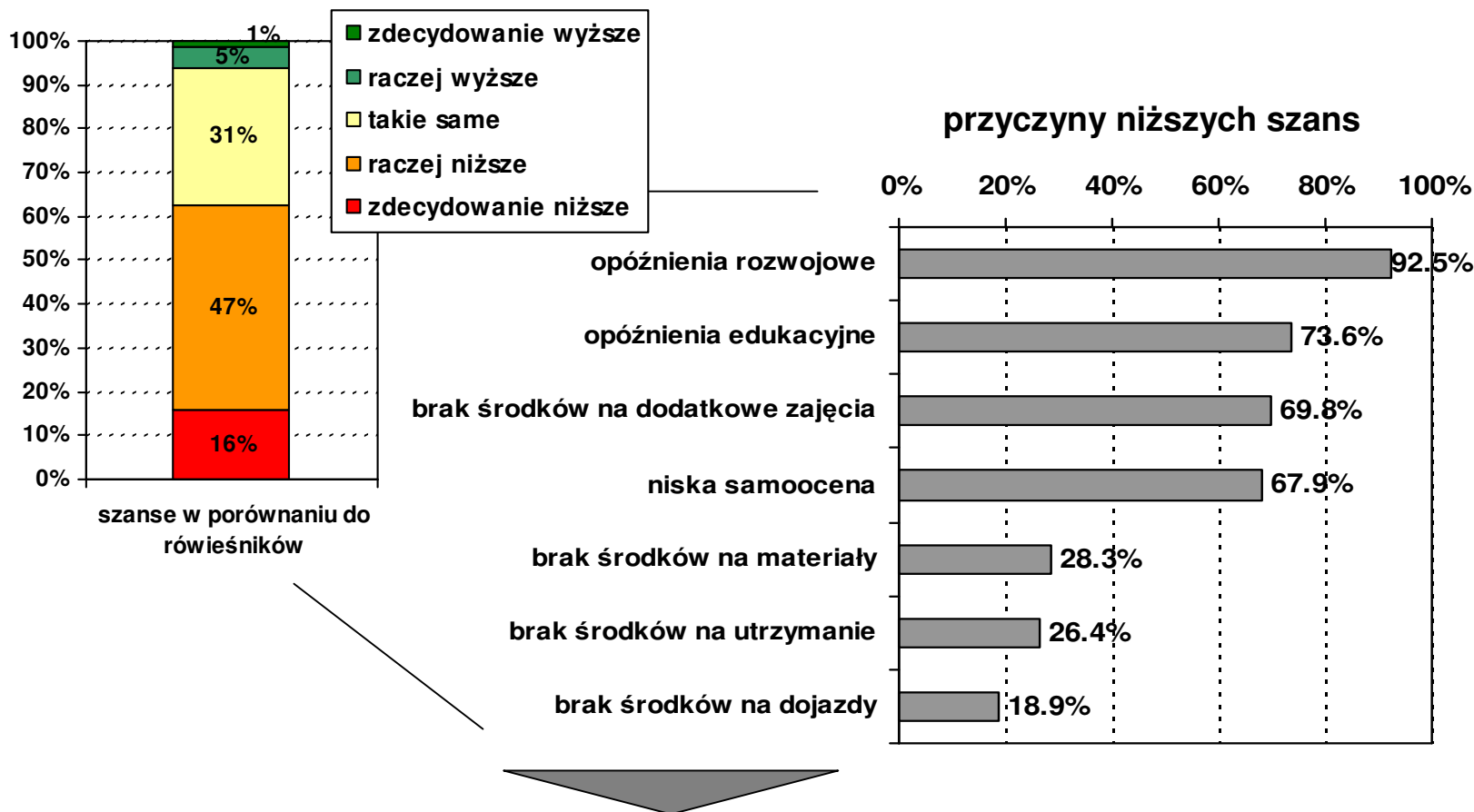
Czy zamierzają przyjąć nowych wychowanków?

Większość ośrodków deklaruje chęć przyjęcia nowych wychowanków. Deklaracja ta jest tym bardziej powszechna, im nowszy RDD, ale nie zależy od liczby obecnych wychowanków.

Pomoc edukacyjna

Ocena szans edukacyjnych wychowanków

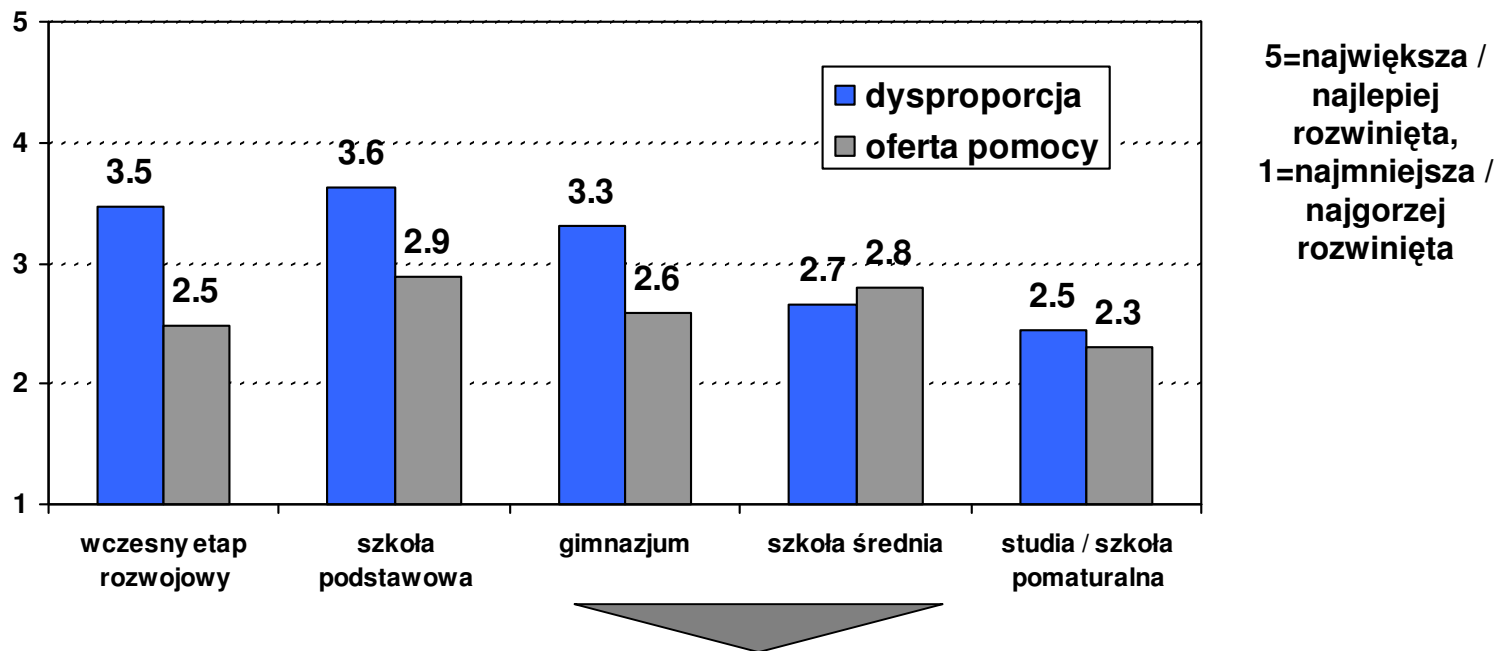

Szanse edukacyjne wychowanków są przez rodziców oceniane jako znacząco niższe, niż szanse ich rówieśników. Podstawowe bariery to opóźnienia rozwojowe i edukacyjne, brak środków na dodatkowe zajęcia i niska samoocena wychowanków.

Szanse edukacyjne w zależności od etapu nauki

Na którym etapie rozwoju / nauki dysproporcja pomiędzy wychowankami RDD a ich rówieśnikami jest największa?

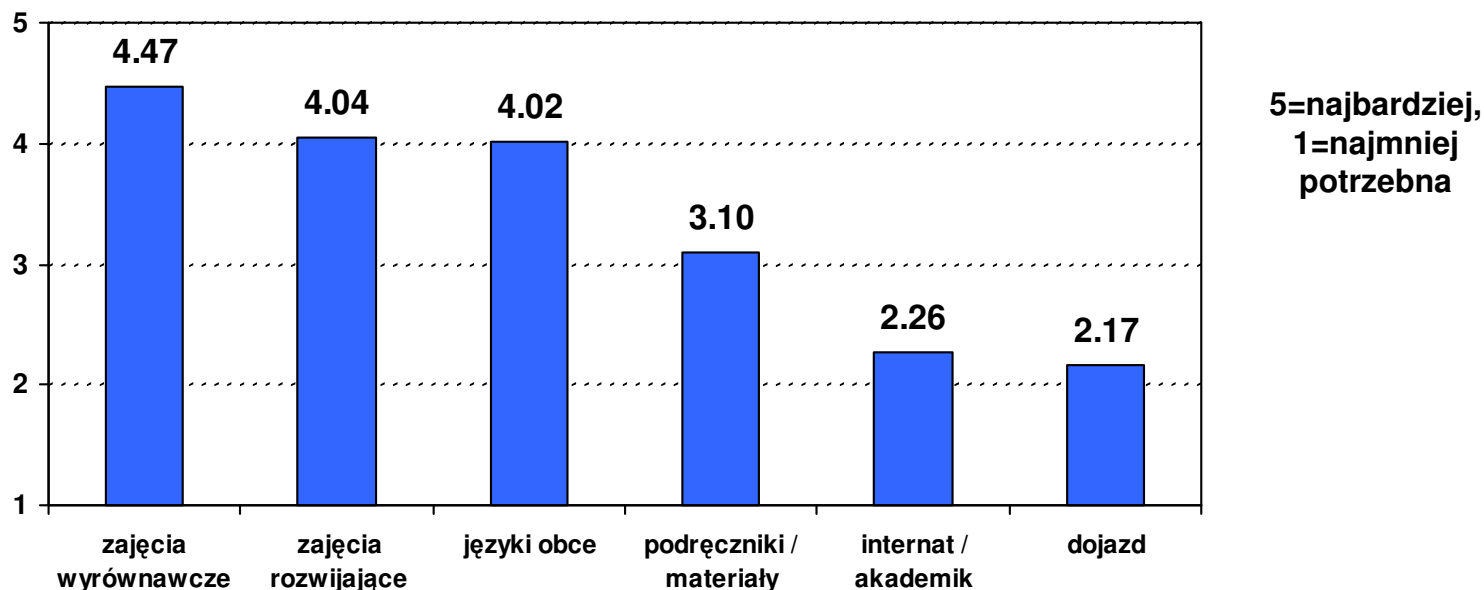
Na który etapie oferta pomocy jest najlepiej rozwinięta?

Dysproporcja pomiędzy wychowankami RDD a ich rówieśnikami jest największa na wczesnych etapach rozwojowych – przed pójściem do szkoły i w szkole podstawowej. Jednocześnie oferta pomocy wydaje się nie być zróżnicowana ze względu na to kryterium i jest podobna dla wszystkich etapów. Różnica pomiędzy zapotrzebowaniem a ofertą jest najwyraźniejsza właśnie na tych dwóch najwcześniejszych etapach.

Oczekiwane formy pomocy

Która z poniższych form pomocy wydaje się najbardziej potrzebna?

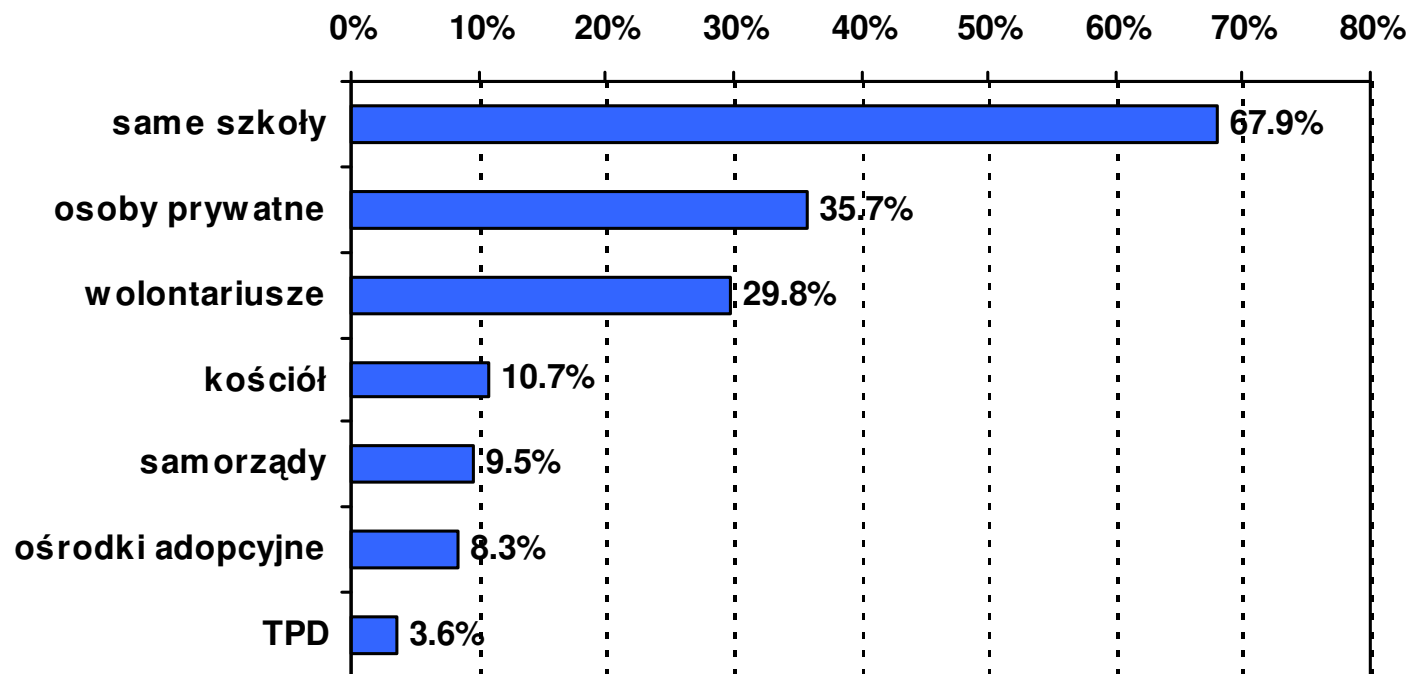

Najsensowniejszą formą pomocy wydaje się rodzicom organizacja i dofinansowanie zajęć wyrównawczych, zajęć rozwijających zdolności i nauki języków obcych.

Dofinansowywanie materiałów, akademika, czy dojazdów jest oceniane jako stosunkowo mniej potrzebne.

Oferta pomocy - organizacje

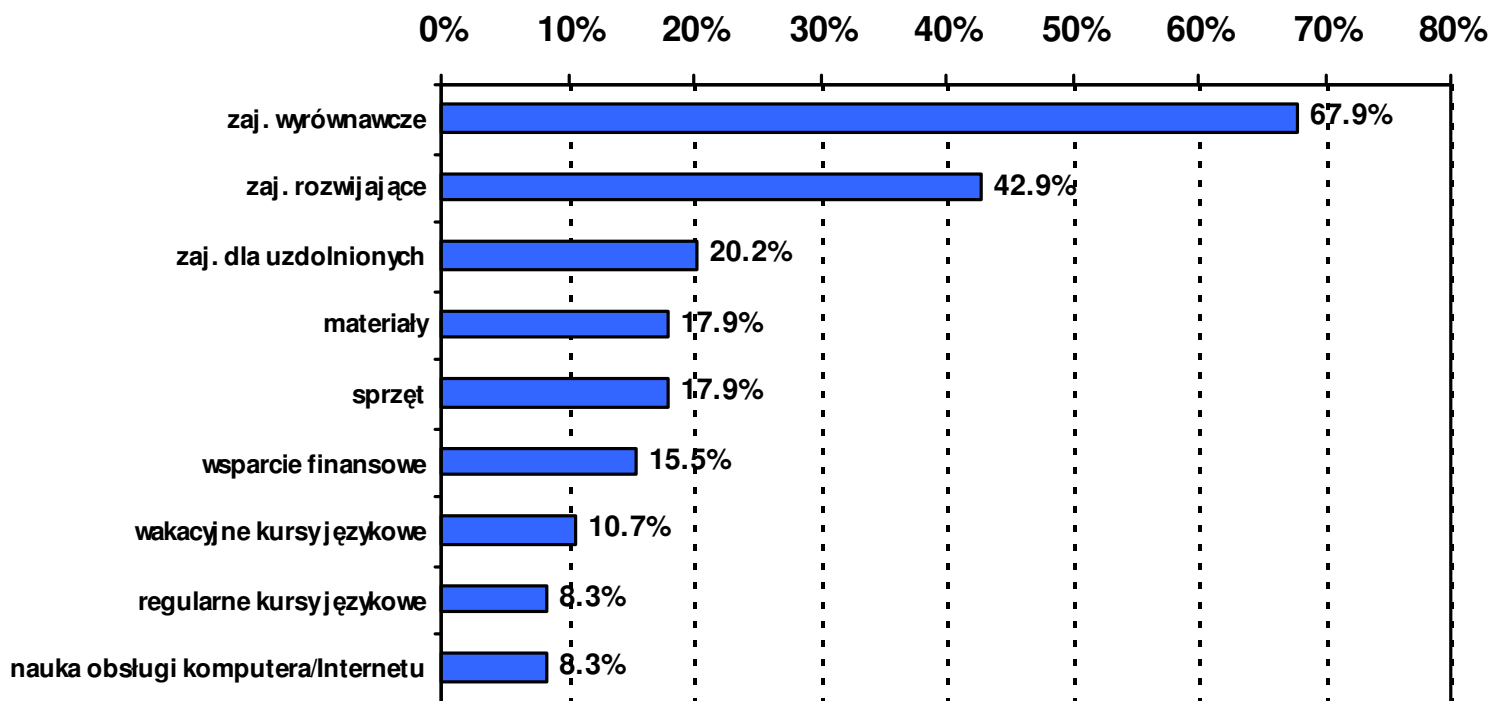
Jakie organizacje oferują pomoc edukacyjną wychowankom RDD?

2/3 RDD korzysta z dodatkowej pomocy szkoły dzieci, ok. 1/3 – z pomocy osób prywatnych i wolontariuszy.

Oferta pomocy – charakter

Na czym polega ta pomoc?

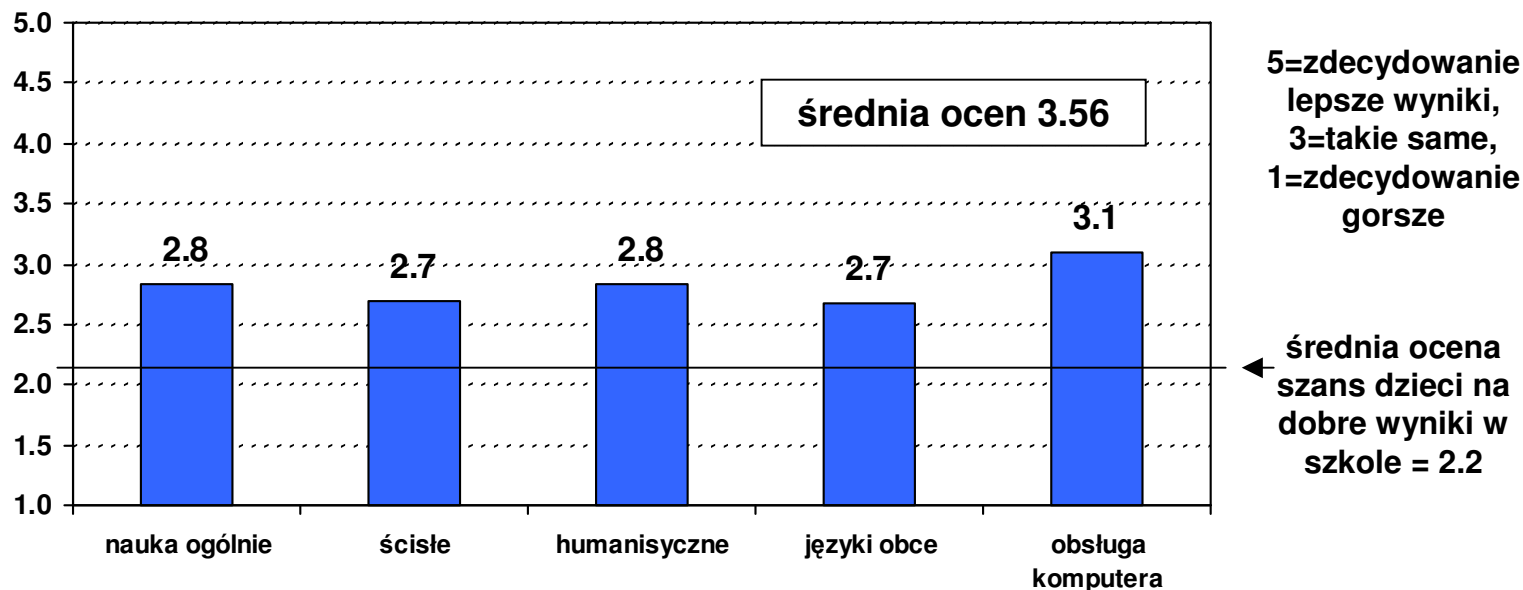
Otrzymywana pomoc polega głównie na organizowaniu zajęć wyrównawczych – a więc jest zgodna z oczekiwaniami rodziców. Wydaje się, że istniejąca oferta pomocy jest generalnie właściwa w swoim charakterze, ale niewystarczająca i nie do końca ukierunkowana na te dzieci, które jej najbardziej potrzebują.

Skromna natomiast wydaje się oferta nauki języków obcych – oceniana przez rodziców jako bardzo potrzebna, a oferowana niewielu dzieciom.

Potrzeby uczniów

estymowana liczba w Polsce = 1565

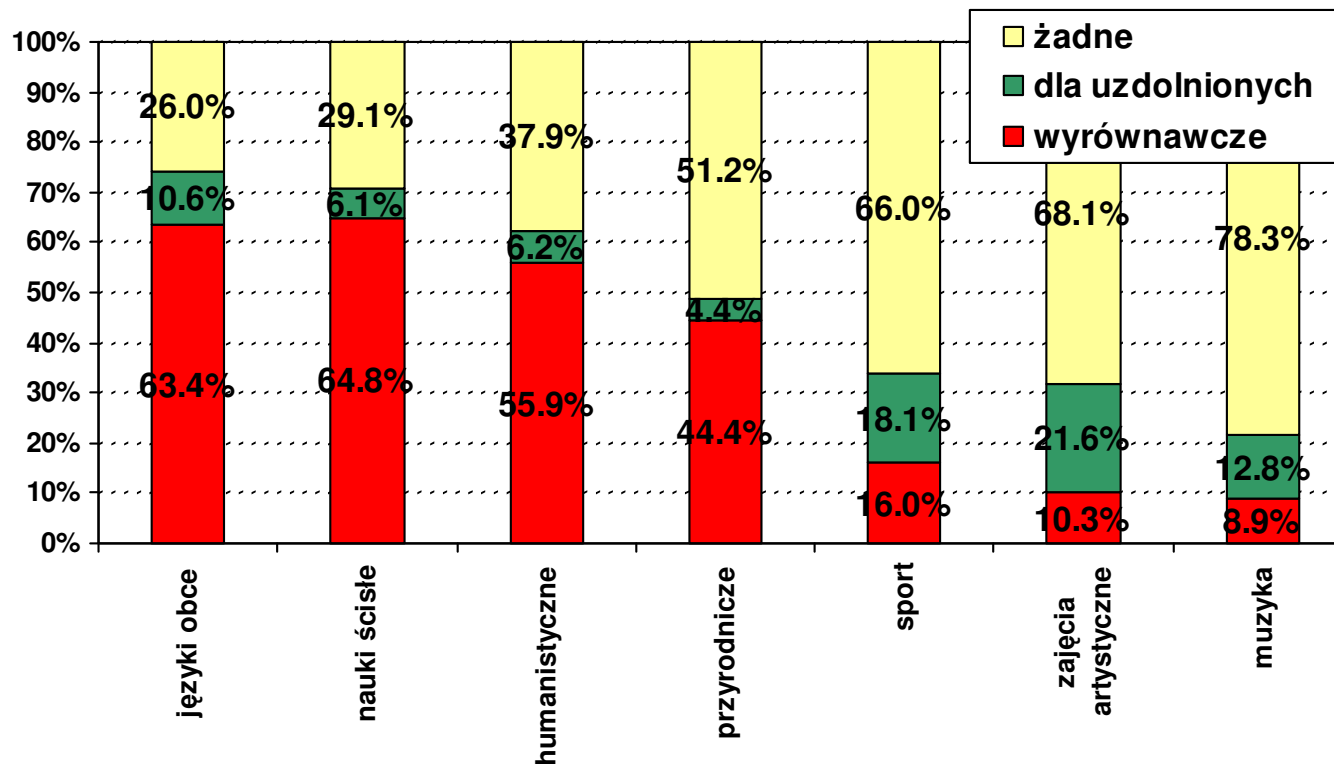
Uczniowie – porównanie z rówieśnikami

Generalnie uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich uczą się – w opinii przybranych rodziców – nieznacznie gorzej, niż ich rówieśnicy. Wyjątkiem jest obsługa komputera, z którą radzą sobie tak samo.

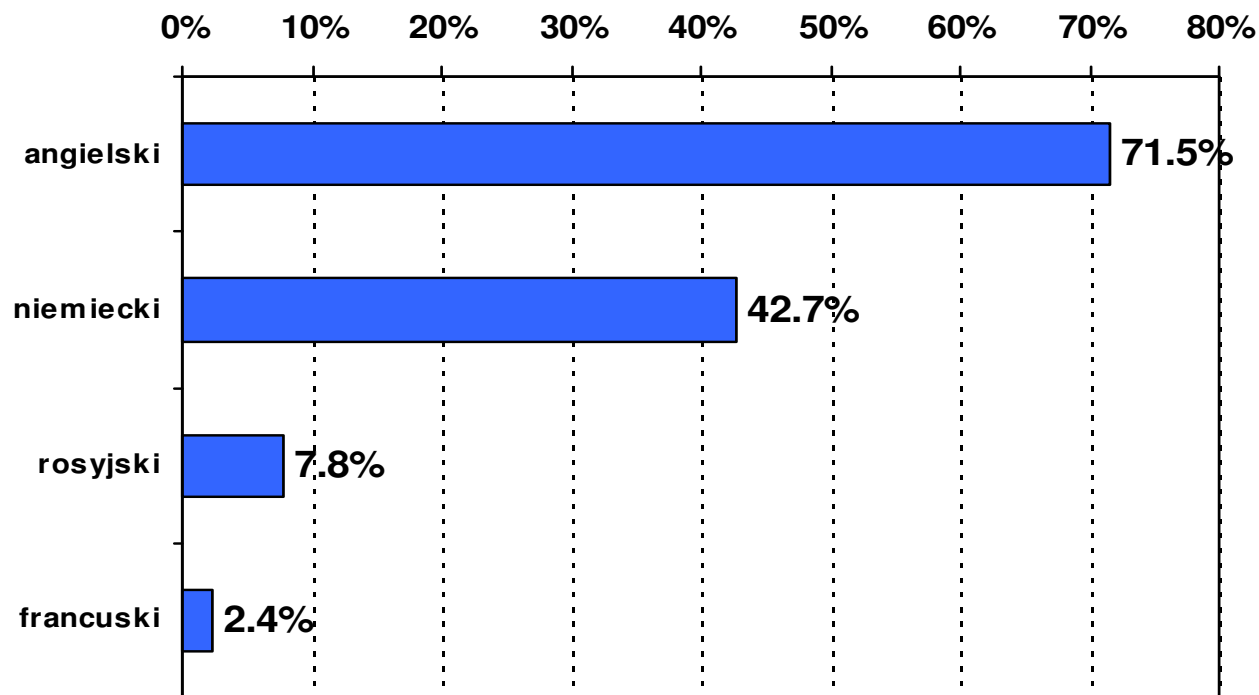
Jednocześnie rodzice oceniają szanse dzieci na dobre wyniki w szkole jako znacząco niższe, niż szanse ich rówieśników – wydaje się, że wychowankowie przekraczają nieco oczekiwania opiekunów...

Uczniowie – potrzeba dodatkowych zajęć

Większość rodziców widzi potrzebę zajęć wyrównawczych z zakresu języków obcych, przedmiotów ścisłych i humanistycznych. W przypadku sportu, muzyki i zajęć artystycznych wyraźniejsza jest potrzeba zajęć dla dzieci szczególnie uzdolnionych.

Uczniowie – języki obce

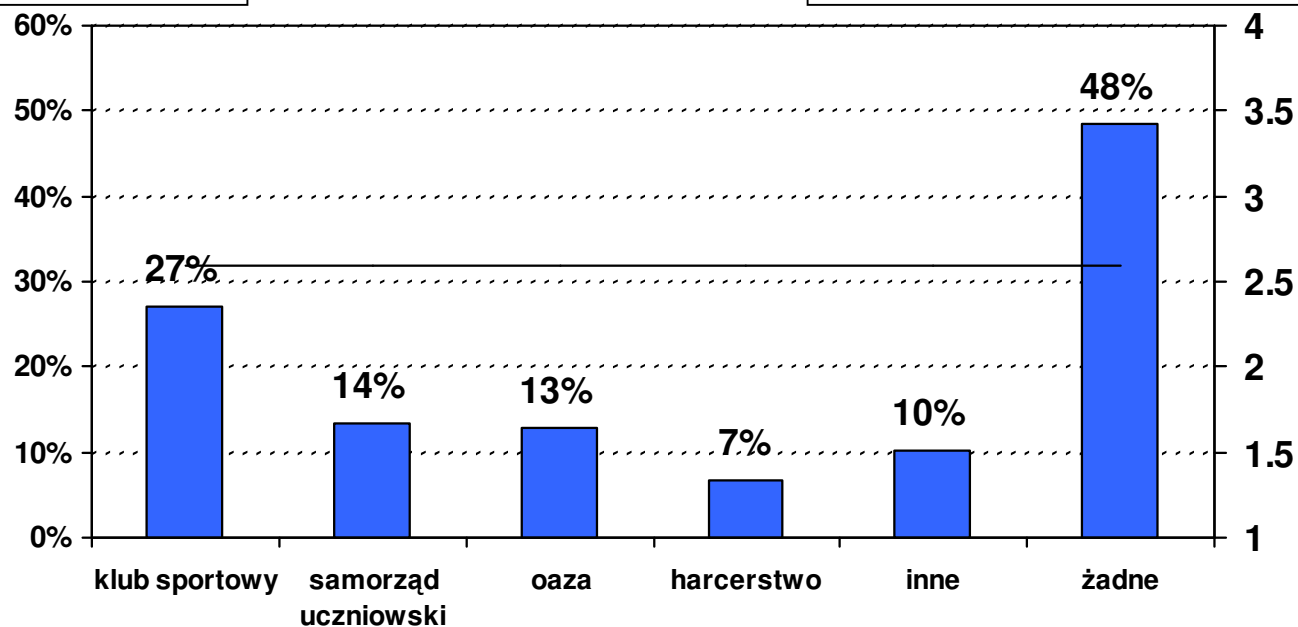
3/4 uczniów uczy się angielskiego, blisko połowa – niemieckiego. Pozostałe języki są znacznie mniej popularne.

87% uczniów uczy się języków na normalnych zajęciach, 13% pobiera indywidualne lekcje, a po 6% chodzi na dodatkowe zajęcia lub do szkoły językowej.

Uczniowie – stosunki z rówieśnikami

przynależność do organizacji rówieśniczych

intensywność kontaktu z rówieśnikami (4=bardzo wysoka, 1=bardzo niska)

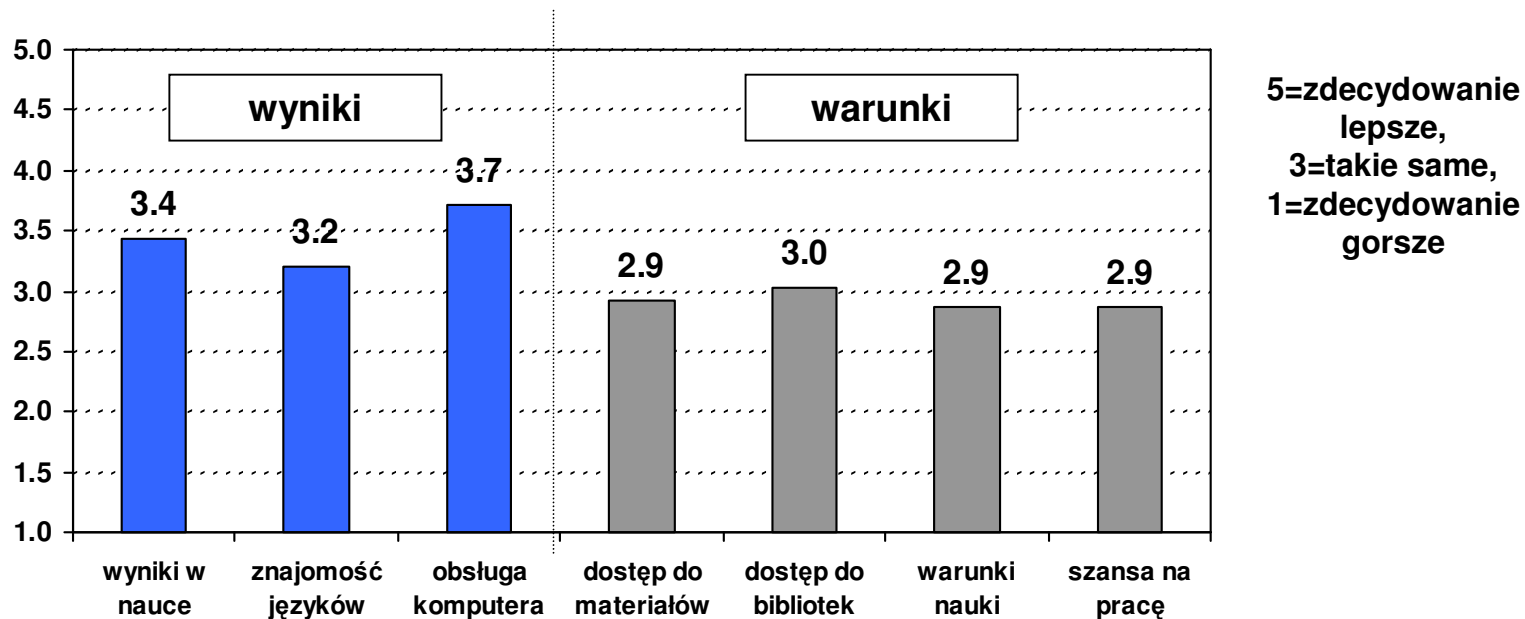

Połowa dzieci nie należy do żadnych organizacji rówieśniczych. Jednak rodzice uznają intensywność ich kontaktów z rówieśnikami za przeciętną – ani wysoką, ani niską.

Potrzeby studentów

estymowana liczba w Polsce = 226

Studenci – porównanie z rówieśnikami

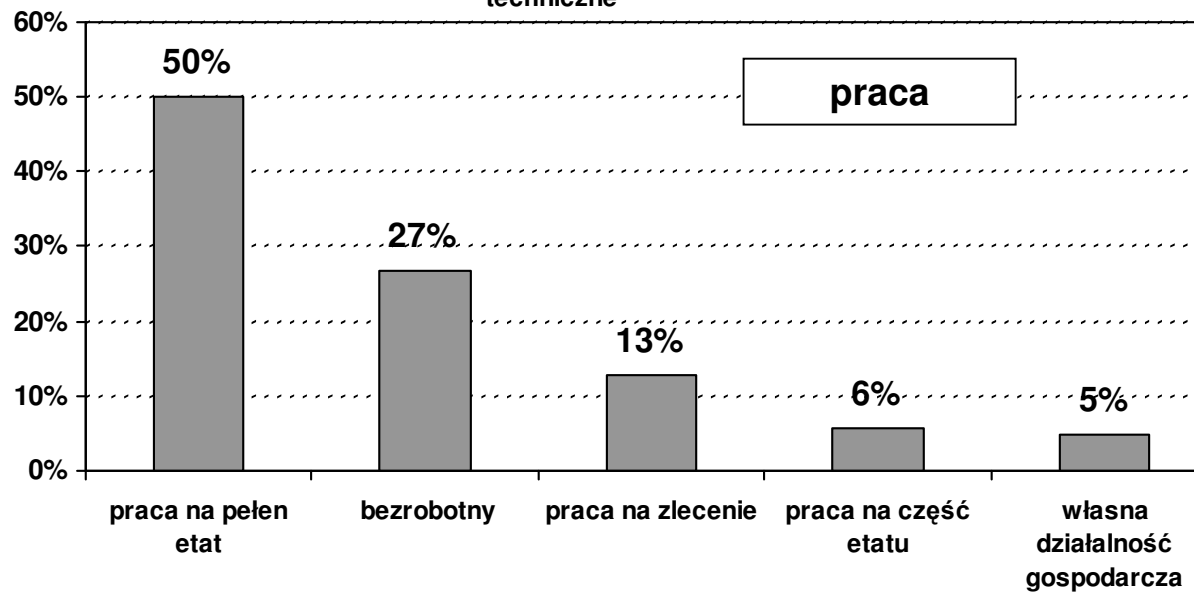
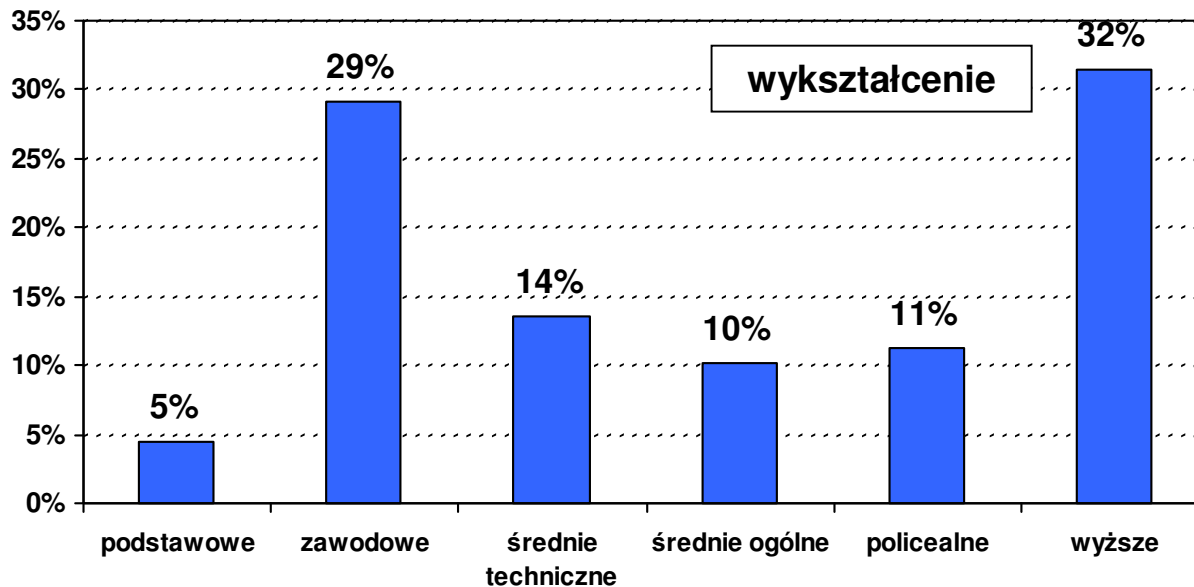
Przybrani rodzice generalnie oceniają wyniki wychowanków w nauce jako nieco lepsze, niż osiągnięte przez ich rówieśników.

Warunki nauki – dostęp do podręczników, bibliotek, mieszkanie / dojazdy i szanse na pracę w przyszłości – są oceniane jako takie same, jak szanse innych młodych ludzi.

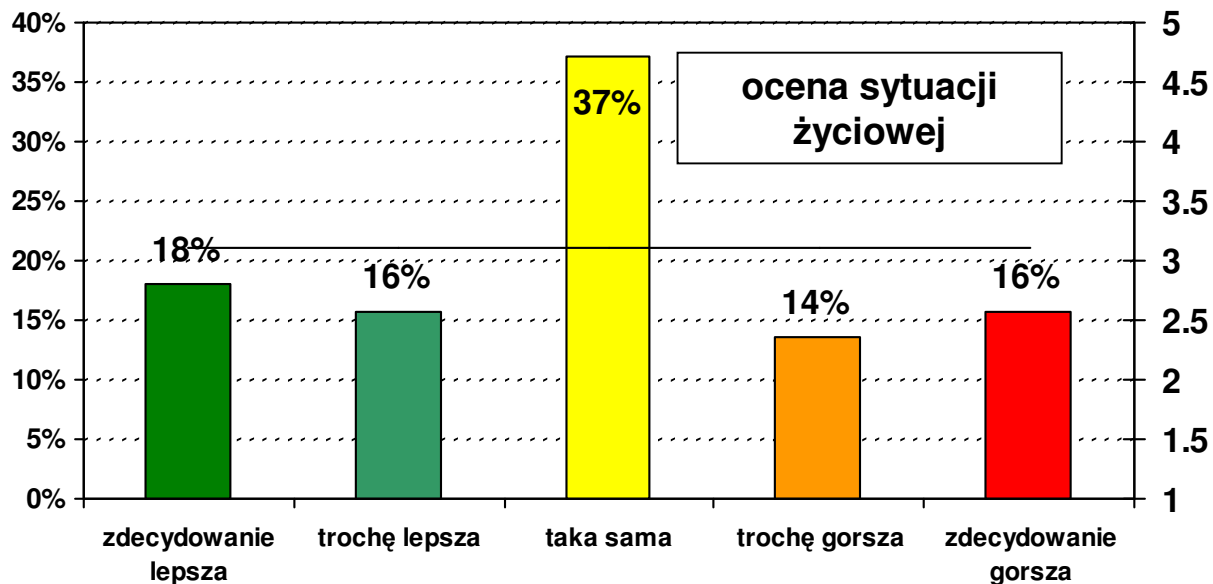
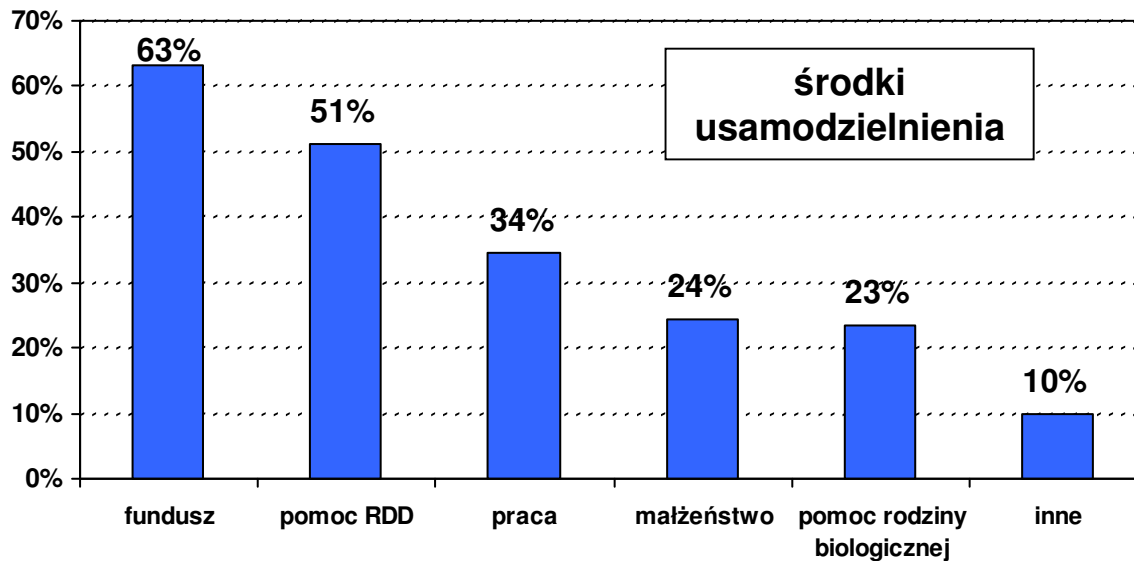
Status wychowanków po zakończeniu nauki

estymowana liczba w Polsce = 729

Po ukończeniu nauki – wykształcenie i praca

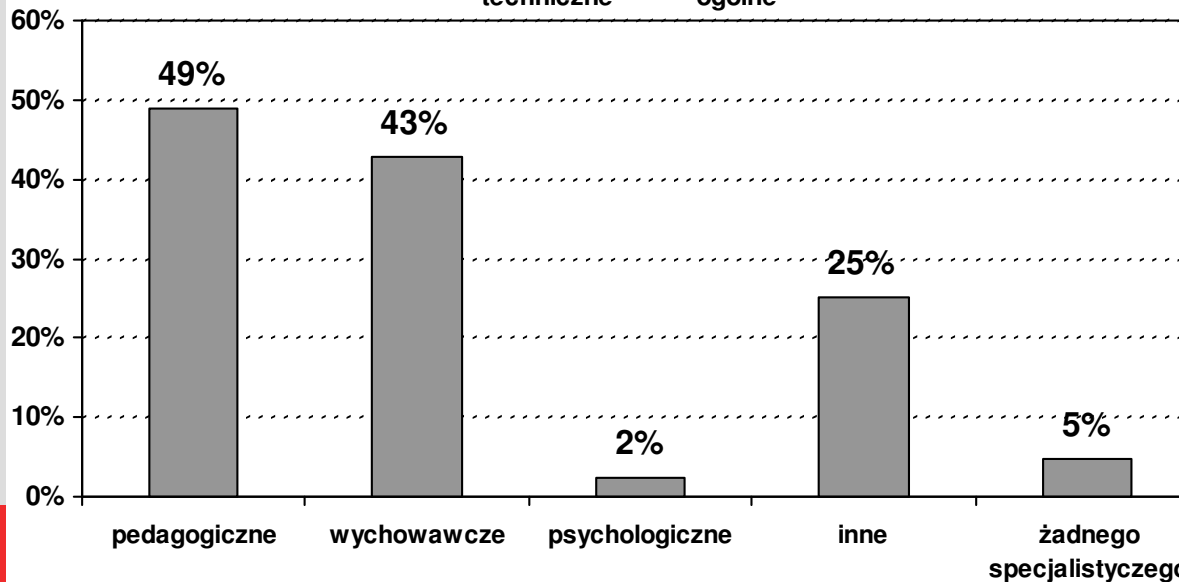
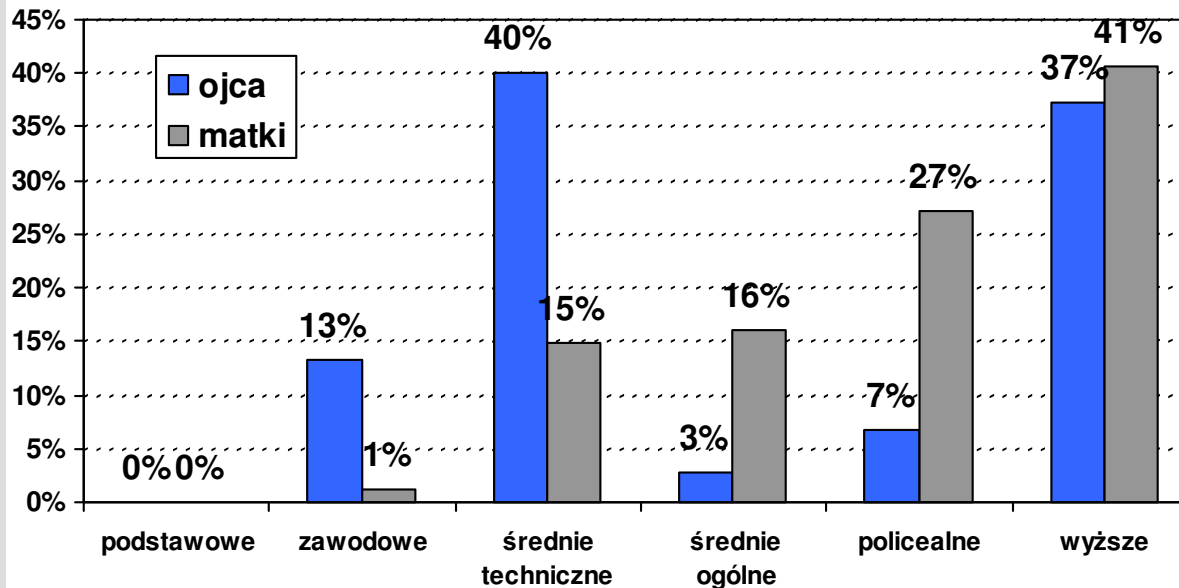
Po ukończeniu nauki – samodzielność

średnia 3.1 =
taka sama jak
u rówieśników

Potrzeby edukacyjne rodziców

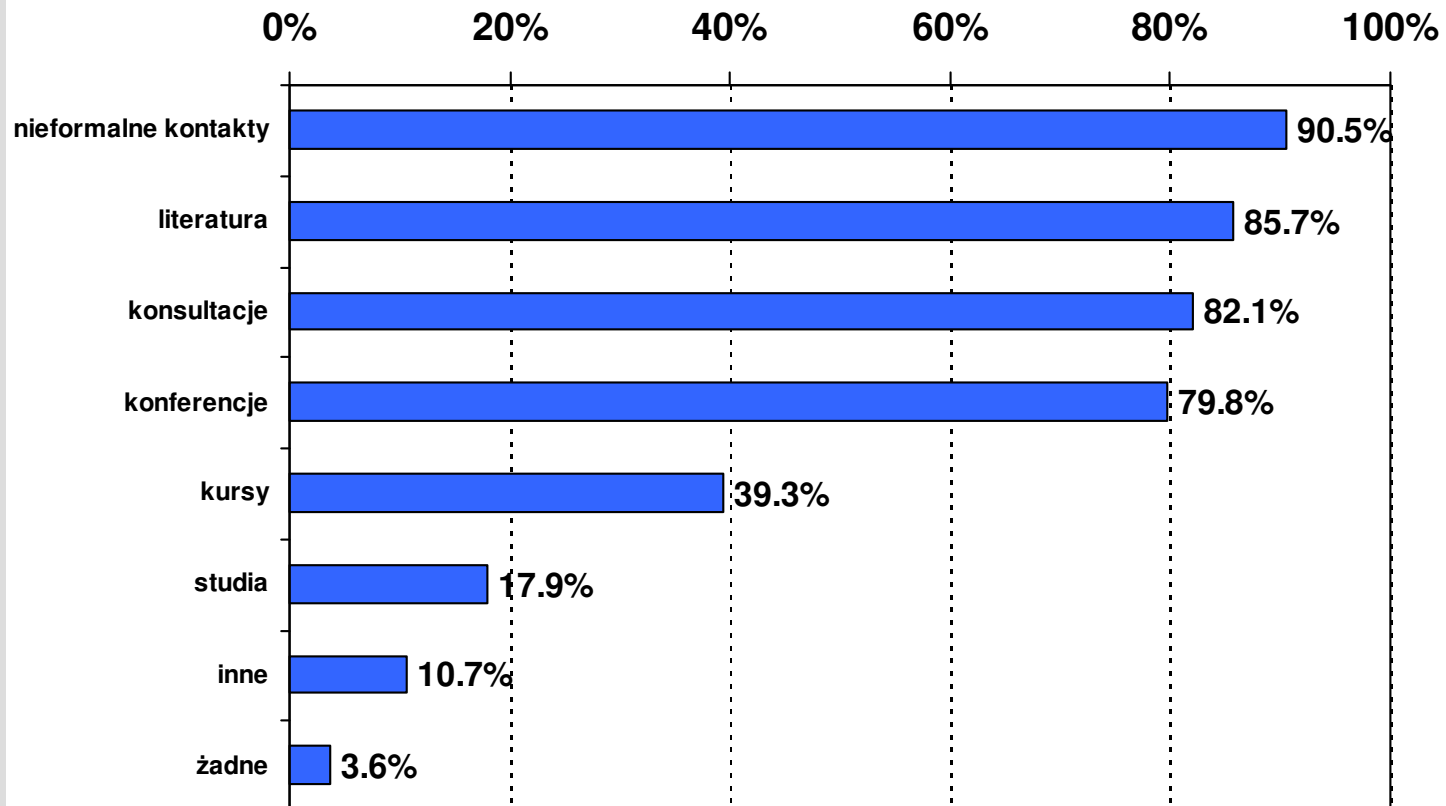
Rodzice – wykształcenie i jego profil

Wśród przybranych ojców dominuje wykształcenie techniczne, wśród matek – wyższe.

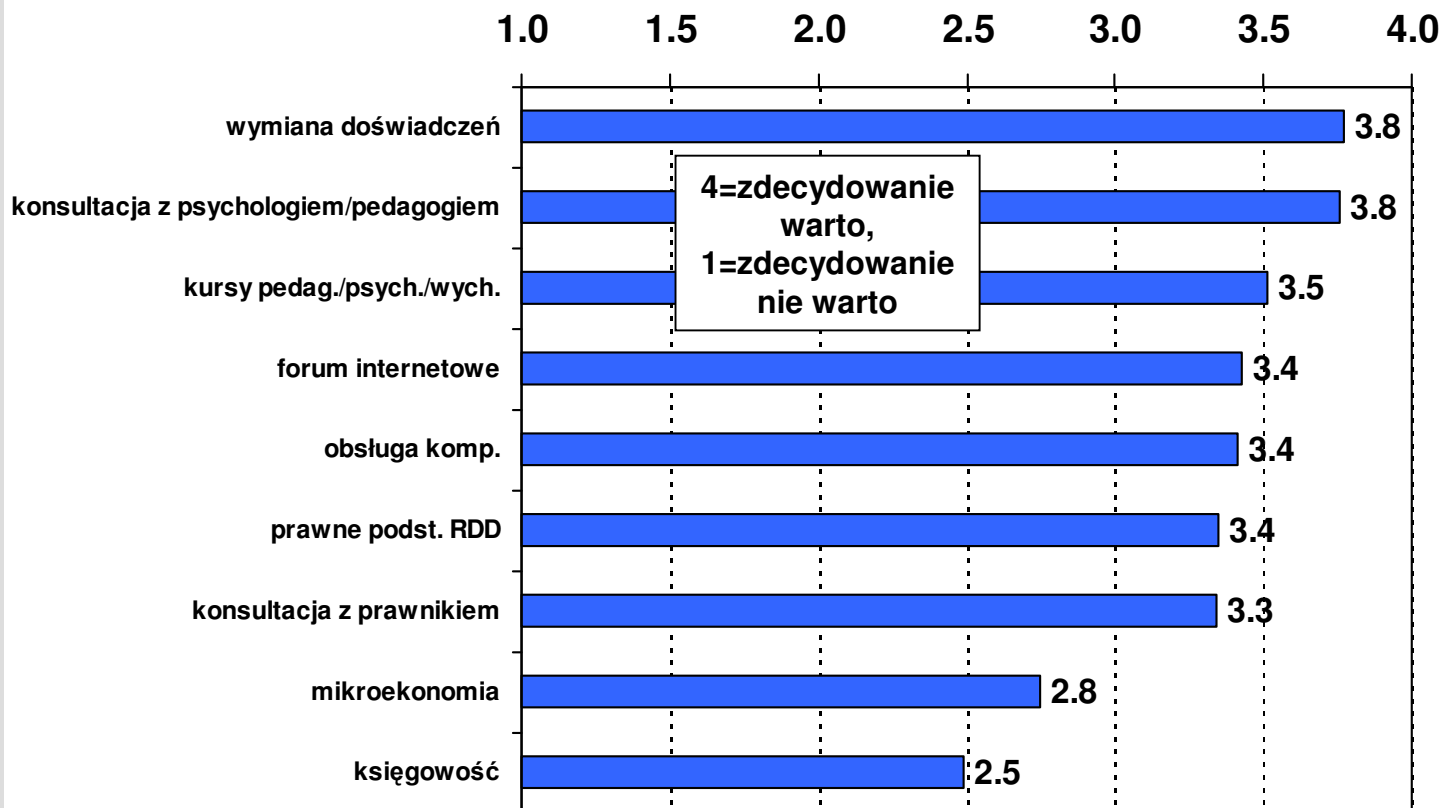
W większości RDD przynajmniej jedno z rodziców posiada jakieś wykształcenie specjalistyczne w dziedzinie pedagogiki / wychowania.

Rodzice – wykorzystywane źródła wiedzy

Zdecydowana większość rodziców wykorzystuje jakieś źródła wiedzy / umiejętności prowadzenia RDD. Najpopularniejsze metody pogłębiania wiedzy to nieformalne kontakty z innymi RDD, literatura, konsultacje z ekspertami i konferencje.

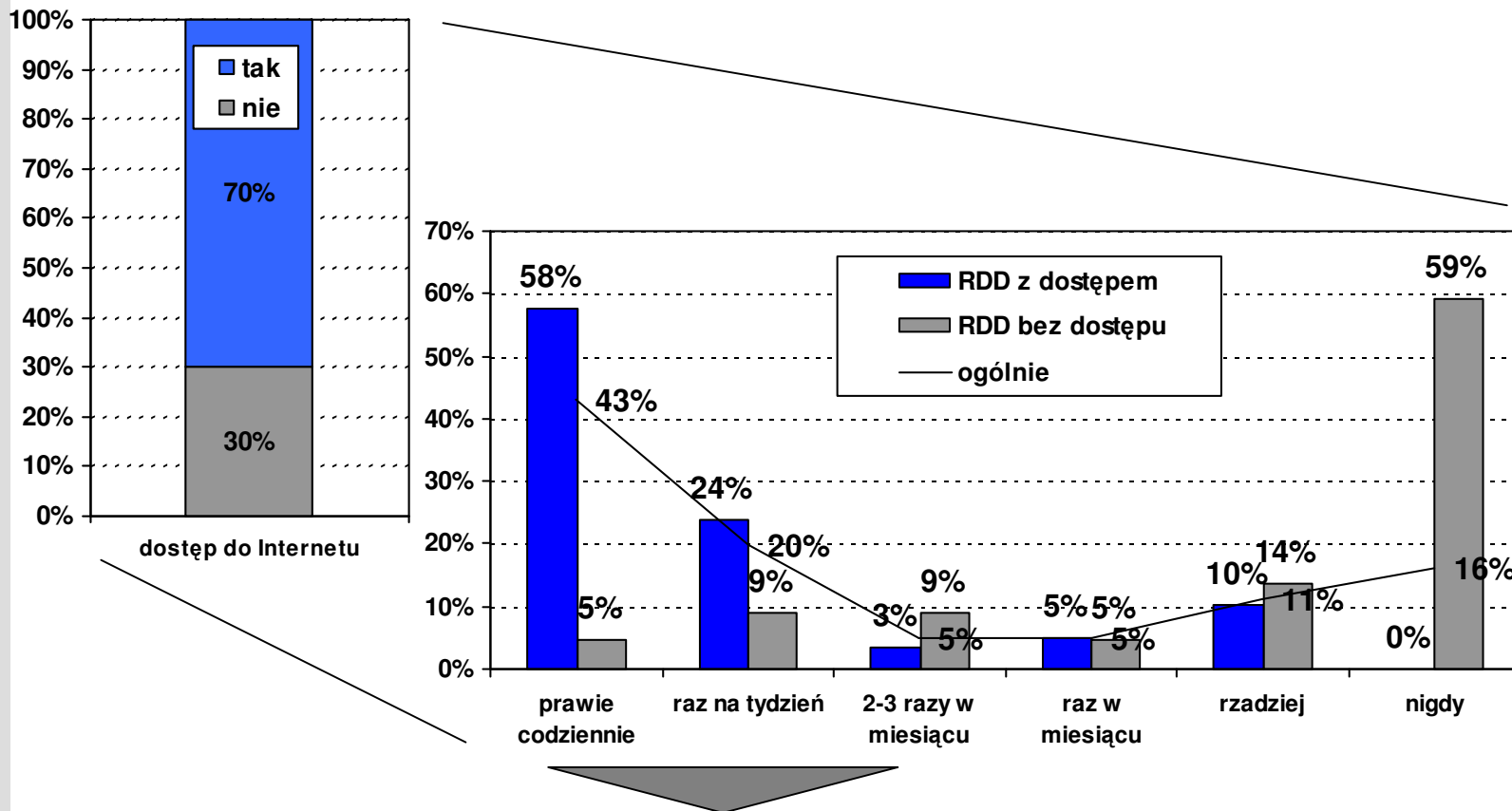
Rodzice – potrzeby szkoleniowe

Najbardziej atrakcyjną formą zdobywania wiedzy i doświadczeń są wg rodziców wymiana doświadczeń z innymi RDD i możliwość stałej konsultacji z psychologiem / pedagogiem, w dalszej kolejności – kursy pedagogiczne / psychologiczne / wychowawcze.

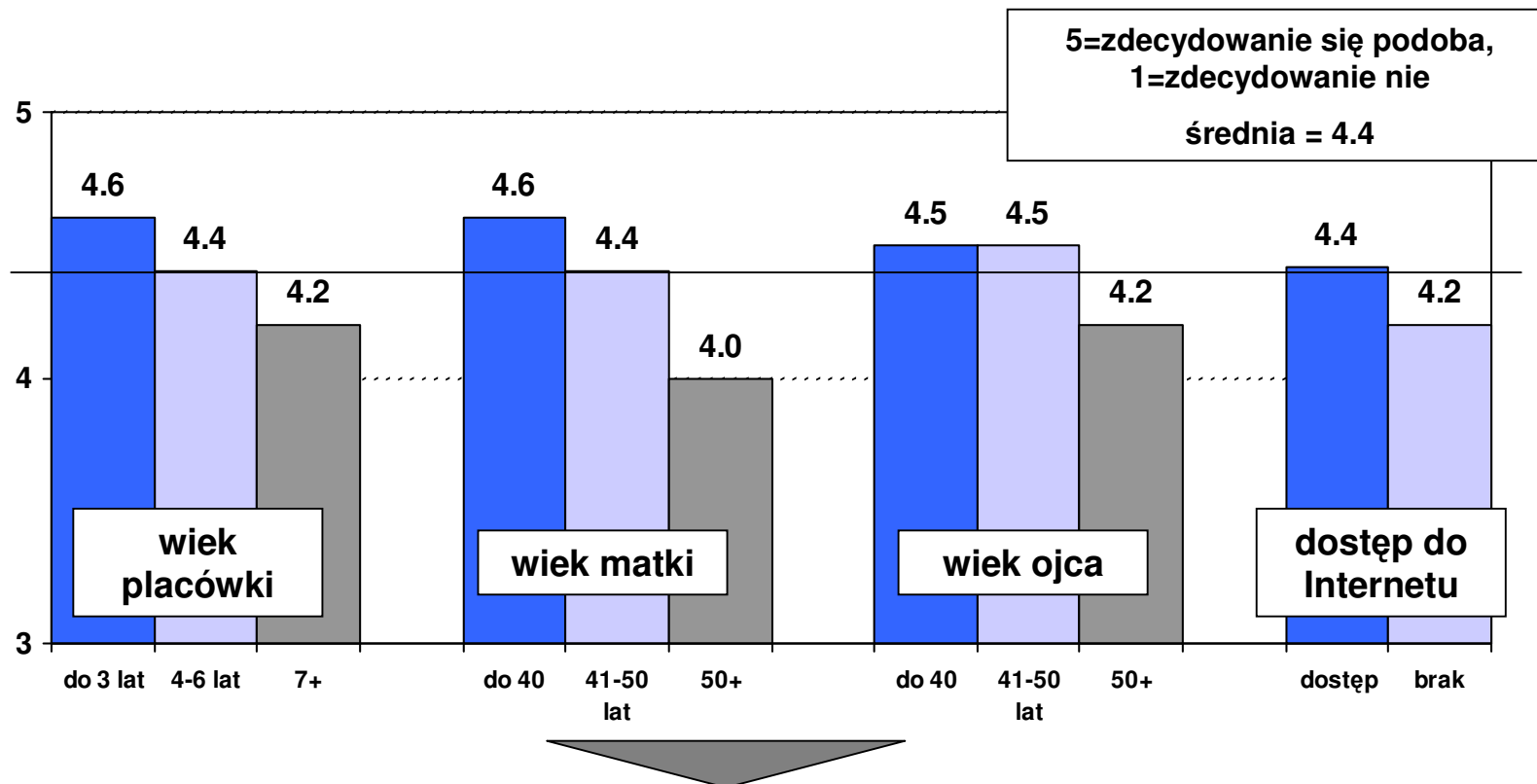
Forum internetowe „Z ręki do ręki”

Korzystanie z Internetu

Częstość korzystania z Internetu – co zrozumiałe – determinowana jest przede wszystkim tym, czy dany RDD posiada stały do niego dostęp. W przypadku RDD z dostępem Internet wykorzystywany jest przynajmniej raz na tydzień przez ponad 80% ośrodków. Wśród tych, którzy dostępu nie mają blisko 60% nie korzysta z niego nigdy.

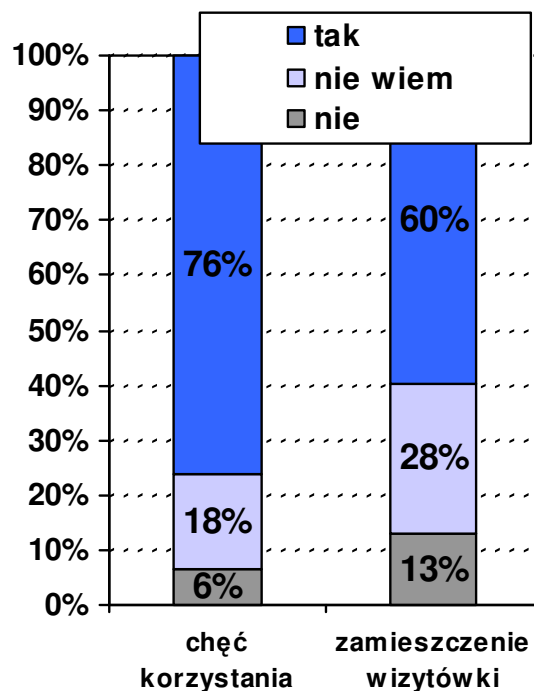
Ocena pomysłu forum internetowego

Pomysł stworzenia forum internetowego oceniany jest bardzo pozytywnie. Co ciekawe, niemal równie dobrze oceniają go te domy, które posiadają dostęp do Internetu, jak i te, które go nie posiadają – być może możliwość korzystania z takiego forum zmotywowałaby tych ostatnich do zdobycia dostępu?

Atrakcyjność forum jest wyższa wśród młodszych rodziców, w krócej funkcjonujących placówkach.

Chęć korzystania z forum

dlaczego by korzystali?

współpraca / pomoc	38%
wymiana informacji	35%
dotarcie do sponsorów	15%
komunikowanie potrzeb	12%
kontakt z innymi RDD	10%
kontakt z innymi ludźmi	8%
rozwojowe dla dzieci	5%

dlaczego by nie korzystali (*pojedyncze głosy*)?

prywatność
 RDD to rodzina, nie instytucja
 brak dostępu do Internetu

3/4 RDD wyraziło gotowość korzystania z forum, głównie w celu nawiązania współpracy i wymiany informacji, choć możliwość komunikowania potrzeb i znajdowania sponsorów są również znaczącymi motywatorami. Nieliczni rodzice niechętnie korzystaliby z forum. Wśród powodów odrzucenia pomysłu nie znalazły się uprzedzenia wobec Internetu jako takiego.

Wizytówkę gotowych byłoby zamieścić 60% RDD – część rodziców wolałaby korzystać z forum wyłącznie pasywnie.

Kim jesteśmy

Misją fundacji jest propagowanie solidarności z potrzebującymi, uwrażliwianie na problemy społeczne, wspieranie rozwoju instytucji obywatelskich i promowanie wartości republikańskich.

Fundacja (wcześniej nieformalna Agencja Świętego Mikołaja) jest organizacją pożytku publicznego. Od kilku lat organizuje społeczne kampanie reklamowe na cele społeczne i kulturalne. Prace przy przygotowaniu i realizacji kampanii wykonywane są w większości bezpłatnie **z pomocą dziesiątek osób, firm i instytucji.**

www.mikolaj.org.pl

E-mail: mikolaj@mikolaj.org.pl

Tel. 0-661 116 199, 0-609 020 421

Nasze Projekty

Samotne matki - kampania na rzecz Caritas Polska 2003/2004

Celem projektu było zwrócenie uwagi na problemy samotnych matek oraz zebranie pieniędzy na rzecz domów samotnych matek.

Pierwsze w Polsce badania sytuacji domów samotnych matek (MilwardBrown Company SMG/KRC).

Zebrano ponad 100 000 zł

Warszawskie Hospicjum dla Dzieci 5 multimedialnych kampanii 1998-2003

Rezultatem projektu było zebranie ponad **1 mln USD**, co zapewniło hospicjum stabilne funkcjonowanie.

Wspomagana znajomość Warszawskiego Hospicjum dla Dzieci wzrosła z 35% do około **40%**.

Podczas ostatniej kampanii wsparło nas **209** instytucji i firm oraz **10 172** prywatnych ofiarodawców.

Nasze Projekty

Dzieci na Litwie 2000-2002

Celem projektu było zwrócenie uwagi na trudną sytuację dzieci w polskich szkołach na Litwie i zbiórka pieniędzy.

W kampanii wykorzystaliśmy film reklamowy (45”), ogłoszenie prasowe, reklamę radiową oraz plakaty wielkoformatowe (billboardy)

Stowarzyszenie Tęcza 2000-2003

Czteroletni projekt dla Stowarzyszenia Tęcza opiekującego się dziećmi niewidomymi z tzw. sprzężoną niepełnosprawnością. Jego celem było budowanie świadomości istnienia Stowarzyszenia oraz zbiórka pieniędzy.

Na pytanie, czym zajmuje się Stowarzyszenie „Tęcza” początkowo trafnie odpowiadało 7,1% respondentów, w drugim badaniu zaś 17,5% badanych (źródło: SMG/KRC)